ВІСТІ
КОМБАТАНТА

3

Ню Йорк 1964

ВІСТІ КОМБАТАНТА

КВАРТАЛЬНИК

РЕДАКТОРИ:
І. Кедрин-Рудницький
Ю. Тис-Крохмалюк

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:
Є. Шипайло, А. Валійський,
Р. Купчинський, В. Будний,
Ю. Лопатинський

ВИДАВЦІ:
Головна Управа Об'єднання
б. Вояків Українців в Америці
Головна Управа Братства
кол. вояків 1 УД УНА

СПІВУЧАСНІ:
Братство Українських Січових Стрільців
Об'єднання к. вояків УПА
Броди-Лев, Інк.
Українська Стрілецька Громада в Канаді

АДРЕСИ ПРЕДСТАВНИКІВ

Австрія:
Dr. S. Naklowycz
Wien XX
Dresdnerstr. 124/III/19

Аргентина:
Fraternidad de los ex-comb.
de la 1 UD., Curapaligue 760,
Buenos Aires, Argentina

Канада-Схід:
Mr. O. Maslak
15 Kipling Ave. N.
Islington, Ont., Canada

Канада-Захід:
Mr. Lew Rudnyckyj
297 Chelsea Ave.,
Winnipeg 15, Man., **Canada**

Австралія: Fokshan Library & Book Supply, 1 Barwon St.
Glenroy, W. 9, Victoria, Australia

На N. S. W. *в Австралії:*
Mr. C. Mishchuk, 12 Victory St., Belmore N. S. W., Australia.

ЗДА й інші краї: **"VETERANS' NEWS", P. O. Box 1184, Church St. Station**
New York 8, N. Y., U.S.A.

VETERANS' NEWS, quarterly, published jointly by:
United Ukrainian War Veterans in America, Brotherhood of Former Soldiers of the 1 Ukrainian Division UNA in association with:
Brotherhood of Ukrainian Sichovi Striltsi, Former Members of the Ukrainian Insurgent Army, Inc., Ukrainian War Veterans' Association in Canada.
Insurgent Army, Inc., Brody-Lew Inc., Ukrainian War Veterans' Association in Canada.

Address: P. O. Box 1184, Church Street Station, New York 8, N. Y., U.S.A.

ВІСТІ КОМБАТАНТА Рік 1964 Ню Йорк Ч. 3 (15)

ЗМІСТ:

Друкарня «ЛУНА», 77 Ст. Маркс Пл., Ню Йорк 3, Н. Й.

50-ліття УСС

50 років від часу, як вимаршували в поле проти царської Росії Українські Сстрільці — це таки здоровий кусень часу. Треба дякувати Божому Провидінню, що все ж живе ще поважний гурт безпосередніх активних творців і учасників тієї історичної події. Вони своїми живими особами ще яскравіше пригадують її та підкреслюють її актуальність, дармащо значення тієї події — створення першого українського війська в новітній історії України — переступає межі часу.

Як уже згадано в останньому числі нашого журналу — 50-ліття Українських Січових Стрільців — це дійсно ,,вийнятковий ювілей". Це не тільки ювілей однієї військової формації, а ювілей дати, переломової в історії української політичної думки. Це ювілей нової української людини, яка дала той найбільш пророчистий доказ своєї національно-державницької зрілости, яким є добровільна воля боротися із зброєю в руці за свою батьківщину. Це ювілей появи на сцені української історії рідного вояка-державника, рідного вояка-громадянина, поява молоді, яка любов до своєї вужчої Галицької батьківщини, де вона народилась і зросла, доповнила любов'ю до всієї великої і просторої України, яка одна й неподільна. Це ювілей збройної боротьби за волю України, яка розпочалась 50 років тому і переходила різні історичні етапи, завзято велася на численних бойовищах і переривалась та стихала, але насправді не припинилась по нинішній день.

Саме тепер переживаємо такий час, коли нема бойовищ, на яких вирішується доля України. Живучи у тіні страхітливої атомової зброї — державні мужі проповідують тільки мир і задля збереження цього миру не цураються іти на ,,співіснування" з найбільшим аґресором, колоніялістом і імперіялістом світу. Тому в ім'я цього ,,співіснування" ніде не згадується про вільну і незалежну Україну, щоб не дразнити російського окупанта. У цьому сумному часі тим ясніше світить дата першого вимаршу першого українського війська проти Росії в обороні України. Тому цю подію треба по змозі якнайкраще відзначити і вшанувати. І тому й наш журнал, орган комбатантських організацій, між якими є також Братство Українських Січових Стрільців, присвячує це число ювілеєві леґіону Українських Січових Стрільців, з найщирішим побажанням всім Побратимам-Усусусам, щоб були живими і здоровими учасниками ще не одного свого ювілею.

НАЙНОВІША ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Іван Кедрин

Шлях думки і чину

(З нагоди 50-их роковин створення леґіону УСС)*)

„Ми приказуєм: всякий род панщини или роботизни і другії подданчії повинности так ґрунтових господарів (кметів), як і халупників мають перестати з дня 15 мая 1848 года".

Такими то словами „цісарського патенту" Фердинанда I, який мав титул також „Король Галицький", скасовано 17 квітня 1848 року в Галичині панщину, що в Наддніпрянській Україні лютувала ще аж до 1861 року, року смерти Шевченка. У тому самому 1848 році, під датою „10 мая", проголосила „Рада Народна Руска" відозву з першою політичною заявою галицьких українців:

„. . . Ми Русини Галицькі належимо до великого руского народу, який одним говорить язиком і 15 міліонів виносить, з котрого півтретя міліона землю Галицьку замешкує. Той нарід бил колись самодільний, рівнял ся в славі наиможнійшим народам Европи, мал свій письменний язик, свої власні устави, своїх власних князів, одним словом: бил в добрім битію, заможним і сильним. Через неприязні судьби і різні політичні нещастя роспал ся поволи той великий нарід, стратил свою самодільність, своїх князів, і прийшов під чуже пановаиє"... Та після сумовитих міркувань бадьоре:

„. . . Пробудил ся уже й наш лев руский і красну нам ворожить пришлість. Вставайтеж Братя, вставайте з долгого сну вашого, бо уже час"... Але у конкретній своїй програмі завдання цієї першої української політичної організації в Галичині зводились до таких трьох точок: 1) „заховати віру і поставити на рівні обрядок наш і права церкви і священиків наших з правами других обрядів", 2) „розвивати ї взносити народність нашу во всіх єї частях: видосконаленєм язика нашого"... і 3) „чувати над нашими правами конституційними"...

---

*) Ця стаття появилася в „Календарі-Альманаху" Українського Видавництва, Краків-Львів, у 1944 році, при чому її автор підписав був її тоді, як „І. Ірук". Передруковуємо з мінімальними змінами, що стосуються пристосування до теперішньої дати 1964 року. — Ред.

Але хоч у „красну пришлість" ніхто з тодішніх галицьких українців не сумнівався, проте перший Головний Виділ „Просвіти" у своїй відозві висловлював чимало критичних уваг:

„Русини Галицькі, зачавши нове житє в 1848 році, через 20 літ, котрі з накладом від того часу минули, немного поступили наперед в розвою своєі народности" — читаємо у тому документі з 1869 року. Він, що правда, признавав, що „побільшилася за той час руська інтеліґенція", але водночас стверджував, що „маленька, із самих майже завислих людей зложена інтеліґенція не може нам ніяк дати запоруки на будучність; внішні, народним інтересам несприяючі обставини, могли би в кількох роках публичне житє русинів пригасити, а в кількох десятках літ руську інтеліґенцію винародовити". Тому Головний Виділ „Просвіти" рішив „цілий нарід, цілу масу простого люду, котрий нещасливою долею більше, як в инших народів підупав, двигнути і до пізнаня привести, і на тімто люді, котрий вже дав докази своєі твердости будучність нашої народности оперти".

Архаїзмом віє від цієї мови та правопису, та ще більшою стареччиною віє від змісту наведеної цитати. А це ж було 95 років тому! Це здоровий кусень часу, коли згадаємо, що це ще було напередодні німецько-французької війни в епосі Бісмарка й Наполеона III, а після того була ще російсько-турецька війна, і берлінський конгрес із Дізраелім, як представником Великої Британії, і російсько-японська війна, і балканські війни та революції, і перша світова війна, і врешті друга світова війна! Гей-гей, скільки то подій сталось у світі за тих 95 останніх років! Скільки добра і лиха заподіяли людські руки та які могутні перевороти стались у світі людського духа! А все ж, не лише керму Франції зберігає тепер у своїх руках діяч, що має понад 70 років, але й у нашому народі пишаємось цілим рядом діячів, які тямлять ще початки народин нації. Між іншим, в отих 95-ти роках з тодішньої етнічної маси виросла українська нація...

Доба просвітянщини давно вже минулась. Відродження української нації не датується від ніякої історичної події — виграної битви, мирового договору, революційного здвигу чи будь-якої політичної демонстрації — а від відродження літератури. Проте ця література зробила чудеса. „Книга битія українського народу" Миколи Костомарова була ще навіяна месіяністичним духом, а засноване з його участю „Кирило-Методіївське Братство" (на два роки перед західною „весною народів") мало ті мрійницько-слов'янофільські ідеї, що ними тут і там пронизана революційна поезія кирило-методіївського „братчика" — Шевченка. Але на переломі XIX і XX століття постають вже новітні партійно-політичні організації однаково в Галичині (1890 „Русько-Українська Радикальна Партія", 1899 „Національ-Демократична Пар-

тія"), як і в Наддніпрянщині (1900 „Революційно-Українська Партія") і тоді ввесь характер українського національного життя тут і там відвертається від галицької просвітянщини та наддніпрянської хуторянщини в сторону конструктивної організаційної праці, кермованої одиницями, що водночас засідали у політичному проводі.

День, у якому впали у Сараєві стріли Ґаврила Прінціпа, був також переломовим днем і для українського народу. Дивним збігом історичних подій, у тому самому дні на вулицях Львова маніфестували стрійними рядами дві організації українського фізичного виховання, себто такі, які своїми гаслами „В здоровому тілі здорова душа" і „Все вперед — всі враз" робили ще один крок на шляху: від культурної підготови до політичної організації, від політичної організації до реалізації чином національно-політичної програми. 28 червня 1914 р. виступили назверх у своїх одностроях не лише члени „Сокола-Батька" з Іваном Боберським та члени „Українського Січового Союзу" з Кирилом Трильовським у проводі. Разом із ними маршували вже й члени окремої організації для військового вишколу, засновані при Українському Січовому Союзі Трильовського у Львові на рік перед вибухом першої світової війни **Українські Січові Стрільці!** До світової війни було 94 товариств УСС. І створені вони були з одною думкою: на випадок вибуху війни — боротися збройно по стороні Австро-Угорщини **проти Росії.**

3 серпня 1914 року появилась вже інша відозва, як у 1848 і 1869 рр. Маніфест Головної Української Ради у Львові звертався з закликом „Український Народе!" Тут уже сконкретизоване зовсім ясно українське політичне „вірую": „... В царській Росії нинішного дня найбільше поневолений — український нарід ... Ненаситність царської імперії загрожує також нашому національному життю ... Ідучи війною на австро-угорську монархію, Росія грозить загладою також українському національному життю, яке знайшло охорону в конституційнім ладі австрійської держави. Побіда Росії мала б принести українському народові австро-угорської монархії те саме ярмо, в якім стогне 30 міліонів українського народу в російській імперії. І тому наша дорога ясна ... Побіда австро-угорської монархії буде нашою побідою. І чим більше буде пораженє Росії, тим швидше вибє година визволеня України. Український Народе! Тільки той нарід має права, що вміє їх здобути. Тільки той нарід має історію, що вміє її творити рішучими ділами. Головна Українська Рада кличе Тебе до діла, яким Ти здобудеш нові права, утвориш новий період в своїй історії, займеш належне місце в ряді народів Европи"...

Яка це інша мова від мови „народознавців" з 1848 і 1869-го року! А в кілька днів пізніше видано ще мобілізаційний заклик, в якому ска-

зано ще: „. . . Ми, Українці, повинні собі бажати, щоб від Росії відорвали всю Україну з Києвом, Полтавою, Черниговом, Харковом, Донщиною, Кубанщиною та берегами Чорного моря. В кожнім разі погром Росії принесе визволенє або всієї України, або бодай частини єї, а се знов приспішить визволенє решти України. Тому всі ми, хто свідомий, що він не Росіянин, не Поляк, а Українець, берім ся до діла та будьмо готові вмерти за те, щоби погромити Росію та визволити Україну . . . Зі зброєю в руках вигонім Росію з нашої землі, нехай Україна знов запишається свободою та щастєм . . . Українці в Галичині не тільки ідуть як австрійські жовніри визволяти Україну, але ще й зібрали своє українське військо з добровольців, що назвалось на спомин славної Січи Запорожської: „Українські Січові Стрільці". . .

Організацією Українських Січових Стрільців займалась Українська Боєва Управа, що постала з об'єднання всіх стрілецьких організацій („Сокола" й „Січового Союзу") як орган Головної Української Ради. З подробиць до історії УСС-ів варта пригадати такі факти:

Перша конкретна розмова про організацію українського військового леґіону при австрійській армії відбулась 15 серпня 1914 року між д-ром Костем Левицьким і Миколою Васильком з українського боку та полковником австрійського генерального штабу, графом Станиславом Шептицьким. Українську пропозицію, щоб командування українським леґіоном перейняв сам полк. Станислав Шептицький — цей останній рішуче відкинув. На команданта леґіону був передбачений майор піхоти Кость Олег Кузьма, однак у міжчасі він згинув на фронті. Першим командантом Українських Січових Стрільців став тодішній директор української гімназії в Рогатині — Михайло Галущинський. Поки він перейняв своє становище — його займав тимчасово радник Теодор Рожанковський. Першим місцем збірки добровольців був Стрий. З'їхалось туди поверх 16 тисяч добровольців, однак австрійська Начальна Команда казала заприсягнути лише дві тисячі, а решту розпустити додому. Вишкіл новобранців ішов у Ґоронді, на Закарпатті. Нагляд над вишколом мав з доручення Начальної Команди полк. Молік. Командантом першого куреня став д-р Михайло Волошин, другого куреня Гриць Коссак, третього пів-куреня — д-р Степан Шухевич. Організаційний відділ Боєвої Управи був у Відні під проводом д-ра Кирила Трильовського. Зв'язковим був проф. Іван Боберський.

На командних становищах українського леґіону змінялись люди, а сам леґіон значив свою історію мережками крови. Спершу думалось, що Січові Стрільці стануть допоміжною силою австро-німецьких армій, радше з пропаґандивними, як боєвими завданнями. Однак у практиці Січові Стрільці кривавились вже на узбіччях Карпат осінню та зимою 1914/15 р., під Семиківцями на Поділлі і над Жовнівкою під Бережана-

ми. Після Берестейського миру опинились в Олександрівську, розвал австрійської монархії знайшов їх на Буковині. Тоді припала їм історична роля — стати стрижнем та елітарною частиною Української Галицької Армії.

Засіяли своїми кістками широкі простори Української Землі рядові Усусуси, нема вже ні одного з командантів колишнього леґіону, нема теж ні одного з колишніх старшин УСС-ів, що його голова не була б припорошена сивиною, а обличчя пооране зморщинами. Проте ідея Галицьких Усусусів, перещеплена у рр. 1917/20 т. зв. київським СС-ам, ця ідея завжди свіжа, молода, невмируща. Стомилевою ходою ішла українська національна думка від половини минулого століття до вибуху першої світової війни, від часів, в яких покутували свіжі спогади панщини, до часів, в яких ясно скристалізувалась свідомість: перебування на межі Заходу і Сходу, Европи й Азії, та конечности вибирати між Европою чи Азією. Географія незалежна від коньюнктури, а єдино правильна та політика, що виходить із географічних засновків. Округло тисячу років Схід пригадується Україні! Уже в 968 році печеніги підсунулись під сам Київ, а в чотири роки пізніше вбили князя Святослава. У 1169 році Андрій Боголюбський, представник того державно-політичного твору, що склало поняття „Евразії", зруйнував Київ. 1223 р. над Калкою сини Джінґісхана погромили українських князів, а в 1775 р. московський генерал Текелі підступно зруйнував Січ. Врешті в лютому 1918 р. Муравйов знову пішов слідами печенігів і татар і зробив у Києві різню, незнану там від часів монголів. І коли наслідники Муравйова всадовились в Україні, першою їх річчю було здвигнути на її західних кордонах мур, неперехідніший від славного китайського муру.

Здвигнено мур не лише з кільчастого дроту, береженого скорострілами, але й із думок та почувань, із метод світосприймання, таких страшенне чужих Европі! Коли Усусуси йшли у 1918 році в Україну, вони стрінули інший світ. Але цей світ був український, а процес вирівнювання різниць, що постали під впливом різних культур, ішов стомилевою ходою. Потому прийшло 45-літнє володіння Сходу, разом з такими установами, як ЧК, ГПУ, НКВД, КГБ, „Безбожник" і „Комсомол". Очевидно, навіть вони не всилі були за 45 років викорінити українського духа в українців та викреслити з мапи самої України. Проте вони вперто свідомо йдуть до творення „одного совітського народу" та витворення типу „совітських людей", яким байдужим стало б питання приналежности до Европи чи Азії.

Проте, в 50-тиріччя вимаршу УСС можна сміливо твердити, що Україна належить і належатиме до Европи.

В. Калина

Українські Січові Стрільці в українсько-польській війні

Перехід влади у Львові 1 листопада 1918 р. до рук українців прийшов унаслідку революційної дії Українського Військового Комітету, що його очолював сот. УСС Д. Вітовський. Цьому 16-членному Комітетові треба признати відповідну моральну силу та відвагу як ініціяторам, довірочність їх плянування та заскочення в рішучій акції. А це саме і є передумовами успіху кожної заплянованої воєнної акції.

Сотник Дмитро Вітовський.

Це сотник Вітовський примусив до дії Українську Національну Раду, яка довго вагалася, вичікуючи вістей з Відня. Але Вітовський, якого можна вважати за чільного виразника ідеології тодішньої української молоді на Західній Землі, теж вірив в голошені тоді модні гасла точок Вільсона — і тому не передбачив українсько-польської війни.

Правом самоозначення український народ реалізував на території Західньої Области гасла кинені під кінець війни переможною Антантою. Нав'язав до перерваної в 1340 році державности й легально проголосив самостійність західньо-української держави. Та, перебравши вла-

ду в столиці, вже в перших днях українська сторона стала перед новою проблемою. Реалізування історичної перебудови наддунайської монархії волею народу, який ясно самовизначився, не знайшло зрозуміння у тих, які облудно проповідували точки Вілсона.

Зразу львівські поляки-громадяни вчинили бунт проти леґально проголошеної держави. Хоч не на 1-го листопада, а 3-го, 4-го й 5-го станули всі сотні УСС-ів у Львові, то їхня приявність — можна твердити — врятувала ситуацію. Інакше — збунтовані поляки були б в спромозі нагальним ударом, як це й вони пробували, вже до 3-х-4-х днів викинути слабі українські частини з міста. Відомо, що не вся сподівана кількість наших вояків явилася до нічної акції в ніч на 1-го листопада до диспозиції Військового Комітету, та й вона на 2-ий, 3-ій день почала топніти.

Дискусійним питанням є, чи доцільним був імпровізований, невдачний удар УСС-ів зразу з вагонів дня 3-го листопада на Головний двірець. Краще запляновану атаку, під іншим командантом, на двірець, ключеву позицію, яка тоді саме й рішила про опанування столиці, можна було перевести й 5-го листопада й вона могла була інакше вплинути на хід подій. Частинами, відділами, сотнями УСС-ів, напливаючими під Львів після 1 листопада відповідно до тодішнього бойового фронту на вулицях, обсаджувано важніші оборонні пункти, як Високий Замок, Підзамчя, Касарню Фердинанда, Сойм, Цитаделю, Персенківку. Стрілецькі обсади зуміли не тільки легко вдержати ці, поляками стало атаковані об'єкти, але й переходити до успішних льокальних випадів.

Багато дослідників листопадових подій 1918 р., і наших і польських, твердять, що помилкою з нашої сторони було — роздріблення десяти, добре вишколених й озброєних сотень УСС-ів. Разом ужиті під доброю командою вони могли легко зліквідувати центр спротиву польських міщан. Стан, який заіснував, вже наперед виключав можливість скорої — в перших днях — спроби серйозного, глибокого удару в бунтарський фронт, щоб загалом не дати йому часу створитися й устійнитися у Львові. Була можливість викинути їхні відділи із столиці та перенести фронт боротьби із насланими вже з Польщі силами — далеко на північ, тобто почати війну вже з Польщею, але на Сяні. А так — війна з Польщею почалася таки у Львові.

Ще була нагода, коли 13-го листопада приїхав на Підзамчя Долуд із своїм відділом (32-х боєвиків-козаків, серед яких були й 3 галичани). Блискавичне скупчення бодай 6-7 сотень УСС-ів і кинення їх з Долудівцями в авангарді 14 листопада з Підзамчя в атаку, могло було змусити поляків вийти із Львова. Від наших таки стрілецьких старшин, що першого дня бою попали в полон під Кадецькою Шко-

лою, знаємо, що здеморалізовані перебільшеними поголосками про „козаків" поляки вже мали в пляні і приготовили все до залишення Львова. Коли ж зорієнтувалися, що атакує тільки малий відділ, відрізали його від вихідних позицій й мало що не взяли самого Долуда в полон. Щойно частина 2-ої сотні УСС-ів ударним випадом врятувала раненого Долуда.

Теж заскоро ми зрезиґнували із змагань на вуличному фронті Львова, залишаючи 22 листопада місто. Приїзд „відсічі" не був нічим надзвичайним. Факт, що „одсєч" зразу дала про себе знати 20 листопада нічним погромом жидів на Замарстинові (зігнали їх до синаґоґи й підпалили), доказує про їх малу бойову й моральну вартість.

І справді. Польський удар 21 листопада на наші позиції не вдався. Плян їх був ясний: ударом на Підзамчя зліквідувати відтинок, зайняти Підзамчя й викинути всі наші відділи на південь від Львова. Кавалерійський їх рейд на полудні від Персенківки ярами на Снопків-Погулянку-Личаківський цвинтар і стацію був тільки маневром для підваження головної позиції Підзамчя. Обсада Підзамчя відбила всі атаки „одсєчі", які чергувалися раз-ураз від самого ранку до ночі. Відтинку боронив курінь УСС. Не диво, що пполк. Токажевскі вважав випад невдачним і видав наказ відкликати піхоту і кавалерію назад на „вихідні позиції". Та ми почали вночі залишати Львів. Поляки зразу не хотіли вірити й підозрівали якийсь наш підступ, але, коли докладніше зорієнтувалися, почали займати місто. Отже ми залишили Львів через непорозуміння.

Це не значить, що ми, не залишивши тоді Львова, були б виграли війну, як це дехто хотів арґументувати. Підкреслюю факт, що тодішня воєнна ситуація на фронті вулиць не змушувала нас залишати позицій. Ми могли ще 2-3 тижні боротися, поки були б змушені відступити, але й ми могли в дальшому тижні, після 21 листопада, примусити польські відділи залишити Львів. Арґумент, що — мовляв — сяк, чи так ми не могли б опертися дивізіям Галлера, не поважний, бо й ті французькі дивізії ми могли були зустріти на фронті Сяну.

Штаб групи „Схід" розгубився в ситуації й першим наказом велів УСС-ам відступити до Курович. Коли ж самі наші сотні за інструкціями пор. Мирона Луцького зайняли становища на висоті Підбірці, Штаб в переїзді через Миклашів, постій К-мди 1 полку УСС, відкликав свій перший наказ і апробував лінію фронту УСС-ів. Логічний випад поляків на Підбірці, УСС-и легко відбили, піддержані своєю артилерією з Унтерберґен. Що більше — випадом частиною 2-ої сотні з Підборець ми захопили полонених та частину обозу. Почав творитися й ущільнюватися обложний фронт довкола Львова. Можна сказати — почалися перегони обох воюючих сторін в скорішому зайнятті й укріплю-

ванні позицій, достави резерв. Польща вислала під Львів вже свої війська, значить, отут кінець грудня-січень почалася війна з Польщею. Поляки, що мали вже тоді більше вищих старшин, скоріше переорганізовували фронт, який підпорядкували безпосередньо наказам Варшави. Польща зголосила свої „історичні" права до Західньої Української Области з позицій передрозборової Речі Посполитої. (Це таксамо, як би москалі тоді зголошували свої „історичні" права до „Прівіслянского Краю").

З нашої сторони створені в поспіху групи почали в грудні-січні формувати корпуси: I, II, III, мляво засилюючи їх на поспіх організованими й уже на фронті вишколюваними сотнями, куренями, в яких все відчувався брак старшин.

Зорганізувалася УГА, яка у війні з поляками перевела 4 офензиви. На запальних пунктах всіх офензив брали в боях визначну участь УСС-и, зразу як 1 полк, а пізніше як 1 Бриґада УСС, що мала два полки піхоти, гарматній полк та відділ кінноти (Бриґада УСС поповнялася добровольцями з усієї території. Будучи стало в наступах, вона мала найбільше втрат із всіх інших бриґад).

Бриґаду УСС приділювали до всіх корпусів почерзі. Так склалося, що офензиви переводили наші корпуси почерзі: першу (зі сходу в грудні) перший корпус, другу (з півдня в січні 1919) другий корпус, третю найважнішу (з півдня та заходу в березні) третій корпус. На ці всі офензиви приділювано все УСС-ів до наступаючих корпусів.

Перша наша, т. зв. генеральна, офензива почалася 27 грудня 1918 р. силами I корпусу, який щойно переорганізувався із груп в корпус. Її підготовляв полк. Леґар. Він не погоджувався з надто швидким терміном, бо знав, що ударна група, якою він мав командувати, ще не приготована якслід до наступу. Тому він зрезиґнував з к-мди. На його місце назначено полк. Павленка. (Дату 27 грудня приспішив наш Уряд ЗОУНР з політичних мотивів). Але ж поляки ще 24 грудня кинули з Перемишля групу пполк. Сопотніцкого (2500 крісів з двома батеріями гармат), яка легко перебилася аж у сам Львів, розбивши 26 грудня під Ставчанами осередок нашої офензивної групи лівого крила корпусу. Тоді саме самовільно покинула фронт Окрема Піша Козятинська Бриґада, яку й треба було роззброїти. Створилася грізна для нас ситуація, яку вирівняли своїми ударами сотні УСС-ів (II курінь).

Друга офензива — силами II корпусу — була назначена на 11 січня 1919 р. Головний удар нашого правого крила корпусу був спрямований на Скнилів-Кульпарків. Та поляки готували теж свою офензиву і то на 13 січня. Тому наш удар зразу застряг, натрапляючи на зосереджені сили противника. Дні 12 й 13-го січня стали для фронту під

Львовом критичними, бо ми в них втратили деякі позиції, які здобули в першій офензиві. Небезпечний для нас польський удар 13 січня на Сокільники грозив навіть проломанням нашого фронту. Завдяки скорому контрудареві I куреня УСС (стрілецький курінь смерти) стягненого щойно з I корпусу для злуки з своїм полком, ми задержали важні позиції на північ від Сокільник і підсунули фронт з півдня ближче Львова.

З усіх чотирьох наших офензив найбільшою й найбільш надійною була третя офензива в березні 1919 р., що її переводив в основному III корпус. Йому й передано в розпорядження Бриґаду УСС, відтягаючи її з II корпусу. Плян — замкнути Львів в більшому перстені в районі Городка, виконано головно куренями УСС-ів в боях від 5 до 26 лютого, а по перемир'ї в початках березня. Вона одинока давала УГАрмії поважну шансу перемогти, тобто зліквідувати невигідний для нас довжезний фронт облоги Львова, перенести його на Сян та евентуально закінчити війну хай і на лінії Бартельмі, як не на лінії Керзона.

В цих переломових боях найбільш скривавилася Бриґада УСС. I курінь (стрілецький курінь смерти) випрацював сприятливу ситуацію для рішальної розгри. Він при кінці лютого видержав настирливі поважні атаки групи полк. Бекера (два полки з Вовчух та Братковичі з 6-8 батеріями гармат) і групи полк. Фари (з Городка Яг.) на 6-тикільометровому фронті; 8 березня разом із пробоєвим гуцульським куренем взяв приступом Вовчухи, 9 березня своїми сотнями взяв приступом Братковичі, а 10 березня в ночі взяв штурмом Бурґталь та в Галичанові встановив зв'язок із північною групою I корпусу. Значить — замкнув остаточно великий перстень довкола Львова.

Та саме тут під Вовчухами ми й програли війну з Польщею. Не дописав наш III корпус, його штаб з полк. Коссаком, що заскоро задержав наступальні рухи та ослабив ударну Вовчухівську групу, дириґуючи два найсильніші курені УСС-ів в місця, де їх не конче було тоді треба.

В дальшому цей сам III корпус вже під час першого квітневого наступу група ген. Івашкевича*) в днях 13-20 червня поставив своїм слабим спротивом оба другі II і I наші корпуси в тяжке положення, дармащо вони обидва відступали в боях упорядкованими рухами.

На з'їзд польських ветераиів Галлерової армії в ЗДА, в Шикаґо 1957 р., ген. Галлер прислав письмо, в якому стверджує, що його армія складалася з трьох корпусів, в яких було його 7 дивізій і восьма геи. Желіґовского. Про прихід його до армії иа фронт пише Галлер так: „Ці війська ие відпочивали в Польщі, але иегайио мусіли йти иа фронт. Там воии славио відзиачилися в боях за Львів і в цілій Малопольсце Всходиєй, а далі в переможий битві за Варшаву 15 серпня 1920 р."

Інтервенція Франції (бо ж Штаб армії Галлера був виключно французький, а знаємо теж, що тільки в одній битві за Бережани згинуло 8 французьких офіцерів), мала повний успіх.

Четверта Чортківська офензива 8 червня 1919 р. помимо бравури наших бриґад була безвиглядна, бо, коли ген. Греків зразу думав косами та вилами вигнати поляків, в липні вже докоряв нашому Урядові за те, що той не зміг доставити УГАрмії набоїв.

Були ще гарні зразкові наступи всіх корпусів на їх фронтах, а в тому й Бриґади УСС, наприклад, під Ласківцями, де дуже справно вив'язалася з свого завдання піхота, кавалерія й батерії гармат УСС-ів. Були прекрасні операції УСС-ів під Купчинцями-Денисовом, де 15 червня смілими рейдами І куреня УСС-ів знівечено весь плян польського штабу: на Стрипі з півночі розрізати наш фронт глибоким ударним клином дивізії познанців на дві частини. Була ще й найбільша битва в тій війні (з нашої сторони взяло участь в ній 5 бриґад, а з польської — дві дивізії), за Бережани в днях 17-20 червня, що їх упадок вирішила саме Бриґада УСС 20 червня. УСС-и нежданим скорим ударом прорвали зв'язок поляків з півночі в Жукові та сильною вечірньою атакою усіх своїх куренів, під охороною наших 65 гармат, баґнетами прорвали обі ворожі оборонні лінії та вирішили вночі відступ двох французько-польських дивізій з Бережан. Були ще й гарні операції УСС-ів 21 червня під Дунаєвом, де УСС-и стрінулися з польськими леґіоністами, яких цілу сотню разом з їх кмд-том взяли в полон, — але це все не змінювало вже ситуації і не давало виглядів. Проти святочного приречення, підписаного поляками, що дивізії Галлера не будуть ужиті проти нас, а тільки проти большевиків, всі його дивізії польський штаб спрямував на фронт проти УГА. Їм, знаменито озброєним, очевидно легко було відсунути наші позбавлені стрілива бриґади за Збруч. Одиноким позитивом четвертої нашої офензиви було те, що І, ІІ й рештки ІІІ-го корпусів упорядкованим відступом перейшли в днях 15-18 липня 1919 р. Збруч. Останні УСС-и перейшли Збруч 18 липня через Кудринці.

Ой Бог знає, Бог відає, де мій милий ногує, ги у полі, ги у колі, ги в великій дорозі, ги у пана гетьмана, де стоїть в залозі.

(Народня приказка)

Іван Поритко

Братство Українських Січових Стрільців

В 50-РІЧЧЯ УСС

Безпосередньо після заломання збройної боротьби і ліквідації українських військових формацій, Українські Січові Стрільці (УСС) не заломлюються, а активно включаються в нові методи визвольної боротьби. Вони стають провідними членами підпільної Української Військової Організації (полк. Андрій Мельник, полк. Роман Сушко, Дмитро Паліїв, Осип Навроцький і ін. — не називаємо тих, що осталися за залізною занавісою). УСС-і входять у всі ділянки громадської праці — даючи там творчу ініціятиву у відзисканні втраченого.

УСС-і першими є між організаторами відбудови господарського життя що, як засіб дальшої боротьби за збереження української незалежности, вибрали саме господарську ділянку, яка єдина в той час підходила для леґальної праці, для самооборони не тільки господарської, але й взагалі національної. В праці Т-ва „Сільський Господар" відзначилися: дир. Богдан Гнатевич, Мирон Луцький та ряд аґрономів, як інж. Михайло Девоссир і ін. В кооперації успішно працювали: інж. Михайло Хроновят, д-р Осип Котик-Степанович, інж. Роман Вітковицький (Львів), М. Берлад, Богдан Яхно, (Коломия), Роман Харамбура (Яворів), Микола Хархаліс (Бучач), Н. Пашкевич (Копичинці), Василь Бурачок, Дмитро Хоптяк, Іван Поритко (Рогатин), Артим Артимович (Перемишль), Н. Рубчак (Калуш), Юрій Шепарович (Сокаль), Ю. Гомотюк (Борщів) і Антін Маланяк (Радехів).

В ділянці культурно-виховній працювали УСС: Михайло Галущинський, д-р Никифор Гірняк, Северин Левицький, Микола Угрин-Безгрішний, Олена Степанів-Дашкевич, Василь Ратич, д-р Лука Луців, Андрій Букета, Олег Калитовський, Степан Глушко, Іван Вербяний, Іван Баран, Ярослав Барнич, д-р Петро Біланюк, д-р Юліян Вассиян, Микола Величко, д-р Ілля Витанович, д-р Володимир Калина, Мирон Дольницький, Мирон Заклинський, д-р Сава Никифоряк, Роман Чубатий, Іван Недільський, Василь Кривоус, Іван Мурин і багато інших. Вони своєю працею в значній мірі причинилися до національного виховання нашої молоді. УСС-і організують і проводять молодечими організаціями — „Пласт", „Каменярі", „Луг" — проф. Северин Лєвицький (Лев Сірий), д-р Роман Дашкевич.

В упорядкуванні політичного життя на західніх землях України також беруть участь УСС-і, вони є провідними членами в усіх наших політичних партіях: Михайло Галущинський, д-р Степан Витвицький,

Група УСС — громадських працівників в Рогатині 1934 р.
Посередині Анна Ратич, зправа. А. Букеда, І. Поритко, І. Вербяний, В. Кривоус, В. Ратич, Д. Хоптяк, М. Угрин, В. Бурачок, Т. Мрочко.

Дмитро Паліїв, Осип Навроцький, Михайло Матчак, інж. Богдан Білинський, д-р Степан Навроцький, д-р Степан Ріпецький, О. Коберський, Олекса Яворський, Степан Волинець, д-р Ф. Свістель. Та найбільше уваги УСС-і присвятили плеканню вояцько-визвольної традиції, на якій виховувалася українська молодь. Для цього засновано видавничу кооперативу „Червона Калина", і це є найбільшою заслугою живучих УСС-ів, бо це видавництво своїми виданнями охопило і всебічно насвітлило чин і дії УССтрілецтва і їх, як цінну визвольну традицію, передало всьому українському народові. Цією традицією особливо перейнялася молодь, яка далі її із запалом плекала. До проводу цього заслуженого видавництва входили УСС-і: д-р Степан Шухевич, Осип Навроцький, Лев Лепкий, Петро Постолюк, Роман Купчинський, д-р Богдан Гнатевич, Михайло Матчак, Петро Пасіка, д-р Володимир Щуровський, Іван Тиктор. Великі й успішні висліди праці здобули УСС-і на публіцистичному, літературному і видавничому полі, як журналісти, письменники і видавці: Бабюк-Ірчан Андрій, Барнич Ярослав,

Бобинський Василь, Буцманюк Юліян, Волинець Степан, Витанович Ілля, Гайворонський Михайло, Гірняк Никифор, Гнатевич Богдан, Голубець Микола, Гриневич Ярослав, Ґец Лев, Калина Володимир, Кігічак Андрій, Козак Едвард, Кучабський Василь, Купчинський Роман, Левицький-Софронів Василь, Лепкий Лев, Луців Лука, Матчак Михайло, Мишуґа Лука, Назарук Осип, Погорецький Михайло, Ріпецький Степан, Старосольський Володимир, Шкрумеляк Юра, Шухевич Степан, Чиж Ярослав, Угрин-Безгрішний Микола, Савчин Михайло, Заклинський Мирон, Залуцький Василь і ін. В тому найбільше заслужилося велике наше видавництво у Львові ,,Українська Преса'', власність УСС Івана Тиктора, яке видавало кілька масово поширених часописів і багато корисних книжок національно-виховного змісту. В цім видавництві працювали майже самі УСС-і, як Дмитро Паліїв, Петро Постолюк, д-р Володимир Калина, Лев Чубатий, Степан Волинець, М. Кухтин, Павло Федишин, Петро Миляновський і ін.

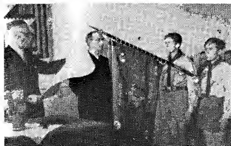
Теж видавництво ,,Батьківщина'' Дм. Палієва з двома часописами сповняло корисне завдання.

Серед УСС-ів все нуртувала думка про створення своєї комбатантської організації, яка дала б можливості об'єднати їх в одну громаду та координувати всю їх діяльність. Та, на жаль, в окупованих поляками західніх українських землях не було можливости організувати своєї комбатантської організації. Польська поліція пильно стежила за кожним УСС-ом, що проявляв громадську діяльність та дбала, щоб кол. українські вояки громадно не збиралися.

Все ж удалося у Львові зорганізувати за статутом ,,касинове'' товариство ,,Молода Громада'', якого членами були кол. наші вояки і фактично було законспірованим комбатантським Т-вом і там мали змогу львівські УСС групками сходитися. У проводі ,,Молодої Громади'' постійно були УСС: Микола Бонковський, Роман Купчинський, Лев Лепкий, Осип Навроцький, Петро Постолюк, А. Мельник, Любомир Макарушка. В 1934 році по прилюднім концерті відомого тенора УСС Михайла Голинського вдалося навіть під заслоною комерсу для нього — відбути З'їзд УСС-ів, на який прибуло з краю ок. 200 УСС.

Щойно після другої світової війни УСС-і, що опинилися в Західній Европі, мали нагоду організувати своє комбатантське товариство, що мало на меті перевести реєстр-статистику нашого стрілецтва — ,,старої войни'', згуртувати їх в одну сім'ю та скоординовано повести організаційну діяльність внутрі та назовні.

Справа ставала актуальною й конечною не тільки тому, що саме по трьох десятках років можна було свобідно згуртувати себе, але теж і тому, що в нашому громадському житті на еміґрації настав нелад, який вимагав такої організації, яка, маючи незаперечену моральну

Іван Поритко в приявності отамана Никифора Гірняка передає грамоту 5-му Куреневі Пластунів ім. Федора Черника, на 2-му з'їзді УСС в Реґенсбурзі, Німеччина, в 1948 р.

базу, була б одним із порядкуючих чинників серед роз'єднаного громадянства та причинялася б до знищення деструктивного самопоборювання. Серед УСС-ів завжди царив дух єдности, мимо політично-партійних розходжень — їх девізою завжди є: „Добро батьківщини найвище право".

Серед буденних турбот важкого скитальського життя та серед загального роз'єднання еміґраційного громадянства, УСС-і поодиноко продовжували свою працю по лінії стрілецьких ідеалів, стараючися притаманною собі жертвенністю та досвідом бути завжди пожиточними громадянами.

Як тільки прийшла перша нагода організуватися — вліті 1947 р. оформився перший Гурток УСС в Берхтесґадені (Німеччина) під проводом Івана Поритка, голови, Ярослава Гриневича, заст. голови, Івана Богача, секретаря та членів Петра Лозовського і Михайла Курила, який видав заклик до всіх УСС у вільному світі, перевів реєстрацію, підготовив та перевів перший З'їзд УСС у перших днях лютого 1948 року на великій оселі українських еміґрантів в Реґенсбурзі (Баварія).

По трьох десятках років товариська зустріч УСС-ів була дуже сердечна. Вони розійшлись молодими, а стрінулися сивоволосими або безволосими стариками. Не диво, що дехто не пізнавав свого близького друга з воєнних років.

З'їзд, по обговоренні організаційних справ, постановив оформитися в „Союз Українських Січових Стрільців", що ним мало відновитися давнє товариство „Український Січовий Союз", засноване 1912 року у Львові. Прийнято рамовий статут, а статутова комісія отримала доручення цей статут остаточно оформити. Згідно з прийнятим статутом вибрано керівні органи Союзу УСС, а то: Головну Раду, як репрезентаційний орган на чолі з д-ром Никифором Гірняком, головою, Іваном Поритком, заст. голови і Михайлом Островерхою, секретарем, та Головну Управу з Осипом Навроцьким, головою, Петром Постолюком, заст. голови і Осипом Бандерою, секретарем. Членами Управи були Роман Купчинський і Лев Лепкий. З'їзд УСС-ів, постановив як перше

завдання Союзу УСС плекання історичної традиції УСС — ідеал української державности та доручив керівним органам підпорядкувати йому всі свої почини. В обличчі внутрішнього розбиття нашої еміґрації, З'їзд постановив звернутися до провідних громадських чинників із закликом об'єднатися до позитивної праці в користь Батьківщини.

Головна Рада по З'їзді виявила за короткий час — живу і рухливу діяльність. За чотири місяці розробила докладний плян діяльности Союзу УСС та його виконувала. Нав'язано контакт з УСС-ами в ЗДА і Канаді. Приступлено до збирання та забезпечення пам'яток з визвольних змагань. Зроблено підготову до видання монографічного збірника першого стягу, що відновив традицію українського війська та інших видань з недавнього минулого. Задля фізичного збереження зроблено заходи збірно поселити УСС-ів одною громадою, щоб улегшити запляновану працю.

Весною 1948 р. об'єднано в Союзі 209 зверифікованих УСС-ів і київських СС-ів, зорганізованих в Станицях в Авґсбурзі, Берхтесґадені, Байройті, Ганновері, Міттенвальді, Мюнхені і Реґенсбурзі (187) та в Зальцбурзі (Австрія) (22).

Головна Рада у своїй початковій праці найбільше уваги присвячувала проблемі утривалення культу стрілецьких традицій серед нашої молоді. З огляду на те, що вся наша мемуаристика зі збройної боротьби, друкована перед 2-ою світовою війною, на якій виховувалася молодь 20-30 років, пропала під час воєнної хуртовини 1939-45 рр., Головна Рада вже тоді старалася відновити видавництво „Червона Калина", яке серед нових обставин продовжувало б видавання виховної літератури для нашої молоді. Головна Рада увійшла у зв'язки з Проводом Пластового Уладу в Німеччині й запропонувала зустріч пластової молоді з УСС-ами в часі 2 З'їзду УСС, назначеного в часі Зелених Свят в днях 19 і 20 червня 1948 року. Вона виходила при цьому з того, що в часі організації Леґіону УСС-ів в 1914 році Пласт дав йому все своє здібне до зброї юнацтво разом із виховниками та що пластуни в рядах УСС-ів, як старшини чи стрільці були не тільки зразковими вояками, але й співтворцями новітньої ідеології українського вояка.

Провід Пласту пішов на запропоновану співпрацю з УСС-ами та доручив своєму юнацтву приготовлятися до акту передачі стрілецьких традицій. Для акту передачі вибрано 5 Юнацький Курінь ім. Федора Черника, нашого товариша зброї, що мав перебрати традиції УСС-ів символічно для всієї української молоді, себто і незорганізованої в Пласті. На З'їзд УСС-ів запрошено представників СУМ, як представників нашої позапластової молоді.

У частих зустрічах з українською молоддю у таборах, де були наші Станиці, УСС-и вияснювали гасла стрілецької ідеології, яка форму-

валася серед реву гармат воєнних років 1914-1920 і яка стала потім для всіх УСС-ів дороговказом у мирній громадській праці по війні. Таким чином УСС бажали зберегти нашу молодь перед крикливим „патріотизмом", самозакоханістю, духовим примітивізмом та вузьким партійництвом, які в той час затруювали чисті душі нашої молоді. Одночасно намагалися ми її заставити працювати над собою і солідно підготовлятися до важких відповідальних обов'язків у майбутньому житті.

На 2-ім З'їзді УСС, застановляючися над характером Союзу УСС, станули на становищі, що УСС не є тепер вояками, а громадянами, отже й товариство УСС-ів не є військове, а комбатантсько-громадське. В громадському житті УСС повинні — як колись — зберігати давні стрілецькі чесноти. Перш усього УСС повинні працювати чесно, з посвятою, до брата по крові відноситися по лицарськи й з вирозумінням. З'їзд поставив вимогу до кожного УСС-а, щоб в громадське життя вносив духа єдности і братолюбія. Не в'яжучи нікого одною політично-партійною ідеологією, З'їзд дальше вимагав від УСС в своїй політичній організації — поборювати прояви нетерпимости.

З'їзд УСС гостро засудив титулломанію серед нашого кол. вояцтва, зокрема — всупереч принципові, шанованому в усьому світі, підвищування до вищих військових ступнів кол. членів неіснуючої армії. Приємно нам ствердити, що таке саме становище у тих справах зайняли кол. старшини УГА та Братство кол. вояків 1 УД УНА.

З'їзд затвердив статут товариства, при чому змінено назву на „Братство Українських Січових Стрільців". Апробував ініціятиву Головної Ради в справі об'єднання комбатантських товариств. З'їзд з вдоволенням прийняв до відома, що до Головної Ради Союзу Українських Ветеранів вибрано д-ра Никифора Гірняка, як першого заступника голови, а Івана Поритка на другого заступника голови Головної Управи СУВ і доручив їм довести справу об'єднання до завершення.

З'їзд УСС зайняв позитивне становище до питання нашої 1 Дивізії УНА. Ця справа виринула з уваги на неґативне становище до цієї нашої військової формації збоку деяких громадських кол. УСС-і від самого початку формування цієї військової формації дивилися на неї так само, як на свій леґіон із 1914 р., а кров її вояків, пролиту під Бродами й на інших полях боїв, вважали так же само дорогою для України, як жертву крови УСС-ів в 1914-1920 рр. У 1 Дивізії УНА були теж УСС і їхні сини. Для УСС-ів не мало ніякого значення те, як ставляться чужі нам чинники до наших вояків-дивізійників. З'їзд вирішив щиро привітати вояків 1 Дивізії УНА, як своїх молодих товаришів зброї.

Зустріч УСС-ів із нашою зорганізованою молоддю, на жаль, не могла відбутися за наміченим пляном, бо непогода не дозволила влаш-

тувати це свято на спортовім майдані. Зустріч уладжено за скороченою програмою у залі: передачею заповіту УСС-ів нашій молоді. СУМ, хоч запрошений, не взяв у зустрічі участи.

В другій половині 1948 року почався масовий виїзд нашої еміґрації за океан. За старанням еміґраційного реферату Братства, який вів заступник голови ГР Ів. Поритко, виїжджали також УСС, як і члени керівних органів, тому З'їзд уповажнив Головну Раду — у випадку здекомплетування — доповнювати себе порядком кооптації. До часу переїзду УСС-ів до ЗДА й Канади, утворено в ЗДА представництво Братства УСС під проводом Ів. Поритка.

В ЗДА у великій мірі нашому представництву вдалося довести до злиття комбатантських організацій, в „Об'єднанні бувших Вояків Українців в Америці" (ОбВУА), в якого склад увійшли: Українська Стрілецька Громада, Братство УСС та кол. члени европейських СУВ і ОУК, при чому Братство УСС-ів затримало характер автономної частини в ОбВУА.

Різні правні умовини діяння Станиць Братства УСС змусили Головну Раду опрацювати новий статут організації, пристосованого до нових умовин життя, який схвалили всі Станиці Братства в грудні 1956 року.

Теперішній організаційний стан Братства такий:

В ЗДА існує п'ять Станиць Братства: в Ню Йорку 48 членів. Управа: Осип Стеткевич, голова, Михайло Островерха, секретар та член Роман Онишкевич. Станиця в Філядельфії 28 членів, Михайло Савчин, голова, Михайло Хомяк, заступник голови, Антін Маланяк, секретар, Іван Данківський, скарбник. Станиця в Шикаґо 26 членів — голова Антін Артимович, заступник голови Михайло Петруняк і секретар Роберт Рибак. Станиця в Клівленді — 13 членів, Жигмонд Олексин, голова, Роман Лесик, заступник голови, Степан Небеш, секретар-скарбник. Станиця в Дітройті 12 членів, Іван Білоус, голова, Степан Слюсарчук, секретар. В Канаді для репрезентації Братства діє Краєва Управа в складі: Михайло Девоссир, голова, Юліян Буцманюк, Іван Тиктор і о. Микола Марків, заступники голови, Петро Лозовський, скарбник. Станиця в Торонті, 36 членів. Управа: Михайло Девоссир, голова, Степан Бріль, заступник голови, Микола Білас, секретар, Петро Лозовський, скарбник і Микола Хархаліс, член. Станиця в Едмонтоні: Юліян Буцманюк, голова, Іван Романків, секретар і Андрій Сorобей, скарбник. Станиця у Вінніпеґу 9 членів: Іван Тиктор, голова, Степан Волинець, секретар. Станиця в Монтреалі, 7 членів, о. Микола Марків, голова, П. Штик, секретар. Станиця в Буенос-Айрес, Арґентина — 8 членів, Евген Пєсьцьоровський, голова, о. Микола Куницький, заступник голови і секретар, о. Борис Арійчук, скарбник. Стани-

ця в Німеччині — 8 членів, зв'язковий Дамян Пеленський. Від останнього референдум-зборів в 1962 році діє Головна Рада Братства в складі: Іван Поритко, голова, Петро Постолюк, заступник голови, Михайло Савчин, секретар, Андрій Кігічак, прес. референт та члени Управи: Лев Лепкий, д-р Сава Никифоряк і д-р Степан Ріпецький.

Окремої політичної діяльности наше Братство не розгортало, воно тісно співпрацювало в ОбВУА, тільки в 1948 році УСС-і у своїй першій постанові на першому свойому З'їзді звернулися з гарячим закликом до української політичної еміґрації спрямувати всі сили й засоби — як це було під час нашого першого зриву до волі — на об'єднання нашої спільноти на скитанні й твердо обстоювати внутрішнє замирення й правопорядок у нашому збірному житті. В об'єднанні вбачали найпевніший шлях до здійснення найвищої нашої національної мети, — тому з радістю УСС-і вітали тоді дозріваючу консолідацію всіх наших політичних середовищ довкола екзильного Державного Центру УНР.

Братство УСС, тісно співпрацюючи в ОбВУА з іншими українськими комбатантськими організаціями — з Братством кол. вояків 1 УД УНА і Об'єднанням кол. вояків УПА — успішно причинилося до розбудови Суспільної Служби Комбатантів, де в Управі на 6-ох членів працюють 3-ох УСС — І. Данківський, А. Малиняк та І. Поритко. ССКомбатантів за десять років зібрала і розділила найбільше потребуючим нашим воєнним інвалідам і немічним кол. воякам понад 100 тисяч долярів в Европі, ЗДА, Півд. Америці, а навіть за залізною занавісою. По лінії загально-українських комбатантських інтересів Братство УСС теж активно причиняється до розбудови і поширення одинокого військового журналу в ЗДА „Вісті Комбатанта", де пропаґується ідеали української збройної боротьби для защеплення їх нашій молоді.

Одначе видавнича діяльність Братства УСС не велика, вона зумовлена важкими еміґрантськими обставинами. В 1948 році накладом відновленої нами „Червоної Калини" видано ювілейні марки Маківських боїв, одноднівку „Зустріч" з приводу 2 З'їзду УСС, зі статтями отамана Н. Гірняка, Ів. Поритка, Михайла Островерхи, Романа Купчинського (вірш), Миколи Угрина-Безгрішного і Ярослава Гриневича, а з нагоди 30-ліття Листопадового Чину книжку „Листопадові Дні" та різні жетони і наліпки на вікна.

В ЗДА видавництво „Червона Калина" при видатній співпраці членів Б-ва УСС видало з нагоди 700-річчя Львова, за редакцією Лева Лепкого, збірник „Наш Львів". З приводу 40-річчя УСС видано книжку д-ра Степана Ріпецького „Українське Січове Стрілецтво", чим в частині виповнено прогалину, яка постала під час 2-ої світової війни, коли знищено всі прецінні видання „Червоної Калини" на рідних зем-

Третій маніфест Головної Української Ради

У зв'язку із збройним виступом Українських Січових Стрільців проти Москви в серпні 1914 року подається і широко обговорюється зміст маніфестів Головної Української Ради, які є політичною мотивацією та історичним узасадненням протимосковської постави українського народу з вибухом першої світової війни. Є це знамениті документи української політичної думки, які своєю блискучою аналізою тодішньої політичної ситуації, мудрим і продуманим ідейно-політичним спрямуванням та своєю зразковою формою — належать до одних із найкращих державницьких декларацій наших визвольних змагань.

При цьому говориться тільки про два маніфести ГУРади, а то: з 3-го серпня і 6 серпня 1914 р. Перший — це була політична декларація війни Москві іменем умандатованої репрезентації українського народу. Другий маніфест був мобілізаційним закликом вступати в ряди збройної формації: Українських Січових Стрільців для боротьби з Москвою.

Однакож ГУРада видала ще в половині серпня 1914 р. свій третій маніфест, якого зміст, як це ми ствердили на основі архівних документів Боєвої Управи, був основно дискутований на засіданні ГУРади у Львові дня 10 серпня 1914 року, та був публікований в тодішній українській пресі, а навіть, мав бути друкований окремою брошурою для

лях. Відзначуючи 50-річчя УСС Головна Рада підготовляє низку видань, в тому більший ювілейний збірник, що появиться при кінці цього року, щоб цим закріпити визвольну ідею УССтрілецтва.

Український нарід прийняв визвольну традицію УСС, як невід'ємну цінність своєї історичної традиції. Однак традицію можна скріплювати в пам'яті народу матеріяльними пам'ятниками, документами, літературою. Братству УСС вдалося зібрати багато таких пам'яток, між ними прецінні архівальні матеріяли „Боєвої Управи". Архівальна і Виставова Комісія Братства УСС підготовляють кілька пересувних вистав тих матеріялів, які українська громада зможе оглянути під час відзначування 50-річчя УСС у більших осередках нашого поселення.

Українські Січові Стрільці взяли обов'язок боротьби і праці за визволення України добровільно і цей обов'язок з честю виконували чи на полі бою чи пізніше в громадській праці з сильним почуттям відповідальности, якого були свідомі, бо вірили, а живучі вірять в ідею визволення України та її перемогу.

кольпортажу серед українського населення в Росії. Цей маніфест був призначений для українців під московським, царським ярмом. Його заголовок звучав: „За волю України!"

Д-р Кость Левицький, представляючи в своїм творі: „Історія визвольних змагань галицьких українців", як тогочасний провідний політичний діяч, події в Галичині напередодні першої світової війни — помилково поминув і не згадує про маніфест з 6 серпня 1914, який був мобілізаційним закликом в ряди УСС, а замість цього цитує кінцеву частину третього маніфесту і невірно називає його „мобілізаційним покликом", хоч у ньому про ніяку мобілізацію не говориться, бо був це тільки пропаґандивного змісту маніфест до українського населення в Росії (цит. твір 16-17 стор.), взиваючий російських українців до активного виступу проти Москви.

Не маючи покищо можливости роздобути повний текст цього нашого визвольного маніфесту з 1914 року, який був друкований в львівськім „Ділі" між 11-им і 20-им серпня 1914 р., ми подаємо за К. Левицьким кінцевий уступ цього третього маніфесту ГУРади:

ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ!

„Як Росію побідять, то вже вона перестане бути тою тюрмою народів і робочого народу, якою є тепер. Годі сьогодня сказати, що з нею станеться. Але ми, українці, повинні собі бажати, щоб від Росії відірвали всю Україну з Києвом, Полтавою, Черніґівом, Харковом, Донщиною, Кубанщиною та берегами Чорного моря. З такої великої землі утворено би напевно самостійну українську державу зі столицею в нашім стародавнім Києві, де було би українське правительство і український парлямент (дума), вибраний всім нашим народом.

Та в кожному разі погром Росії принесе визволення або всієї України, або бодай частини її, а це знов приспішить визволення решти України.

Тому всі ми, хто свідомий, що він не Росіянин, не Поляк, а Українець, берімся до діла та будьмо готові вмерти за те, щоб погромити Росію та визволити Україну.

Наші прадіди та пращурі, славні українські козаки, боролись славно за Україну, зросили своєю кров'ю наші ниви, клали буйні голови за волю України. Перед ними дрожала Татарва і Туреччина, Польща і Москва. Не жаліли вони свойого життя та складали його в жертву за Україну, в Криму, під Царгородом, під Жовтими Водами, Пилявцями та Берестечком, під Конотопом, Батурином та Полтавою, під Уманем та на окопах Запорозької Січи. Не будьмо ж гірші наших прадідів! Нехай оживе в нас давнє козацтво, давній козацький дух! Зі зброєю в ру-

Українські Січові Стрільці — працівники культури

Письменники:

Бабюк Андрій - Ірчан Мирослав — згинув у Московщині.
Бобинський Василь — згинув у Московщині.
Голубець Микола — помер в Україні.
Гриневич Ярослав — живе в ЗДА.
Дзіковський Василь — згинув на фронті в Україні.
Купчинський Роман — живе в ЗДА.
Левицький-Софронів Василь — живе в Канаді.
Лепкий Лев — живе в ЗДА.
Лотоцький Антін — помер в Україні.
Назарук Осип — помер у Кракові.
Островерха Михайло — живе в ЗДА.
о. Трух Григорій, Андрій — помер в Канаді.
Угрин-Безгрішний Микола — помер у Німеччині.
Шкрумеляк Юрій — живе в Україні.

Композитори і автори мелодій стрілецьких пісень:

Баландюк Антін — доля невідома.
Барнич Ярослав — живе в ЗДА.
Гайворонський Михайло — помер у ЗДА.

ках вигонім Росію з нашої землі, нехай Україна знов запишається свободою та щастям.

Тільки той нарід має право на свободу, що вміє і хоче постояти за неї! Хто ж хилиться і кориться, хто боїться смерти за рідний край, той і його діти на віки лишаться в ярмі.

Українці в Галичині не тільки йдуть як австрійські жовніри визволяти Україну, але ще й зібрали своє українське військо з добровольців, що назвалось на спомин славної Січи Запорозької: **„Українські Січові Стрільці"**. Всякий, хто здужає нести оружжя, пристає до Українських Січових Стрільців, бо це наша українська козаччина вертається! Нехай ворог гине, нехай живе Україна!

Нехай залунає по всій Україні клич славного нашого гетьмана Івана Мазепи: „Або добути — або дома не бути!" **„До бою за волю України!"**

Такий є кінцевий текст третього маніфесту ГУРади. На жаль, не довелося Українським Січовим Стрільцям поширити його поза російським кордоном. Бо в міжчасі Східню Галичину залляли московські армії, а УСС опустили Львів і були змушені відійти на Закарпатську Україну.

Крижанівський Богдан — помер в Україні.
Купчинський Роман — живе в ЗДА.
Лепкий Лев — живе в ЗДА.

Малярі і різьбарі:

Буцманюк Юліян — живе в Канаді.
Гаврилко Михайло — згинув в Україні.
Гец Лев — живе в Польщі.
Залуцький Василь — живе в Канаді.
Іванець Іван — згинув у Польщі.
Козак Едвард — живе в ЗДА.
Крайківський Юліян — живе в Канаді.
Кучмак Іван — живе в ЗДА.
Курилас Осип — помер в Україні.
Назарак Юліян — помер в Україні.
Сорохтей Осип — помер в Україні.
Якимів Евген — помер у ЗДА.

Публіцисти і журналісти:

Балюк Іван — згинув на фронті в Україні.
Витанович Ілля — живе в ЗДА.
Волинець Степан — живе в Канаді.
Вітовський Дмитро — Згинув у літунській катастрофі в Німеччині.
Гірняк Никифор — помер у ЗДА.
Гнатевич Богдан — доля невідома.
Гриневич Ярослав — живе в ЗДА.
Калина Володимир — живе в ЗДА.
Кучабський Василь — живе в Німеччині.
Кігічак Андрій — живе в ЗДА.
Заклинський Мирон — живе в ЗДА.
Луців Лука — живе в ЗДА.
Матчак Михайло — згинув на засланні у Московщині.
Мелень Теофіль — згинув на фронті в Україні.
Мишуга Лука — помер у ЗДА.
Назарук Осип — помер у Кракові.
Паліїв Дмитро — згинув на фронті в Україні.
Погорецький Михайло — помер в Канаді.
Ріпецький Степан — живе в ЗДА.
Старосольський Володимир — згинув у Московщині.
Цегельський Лонгин — помер у ЗДА.

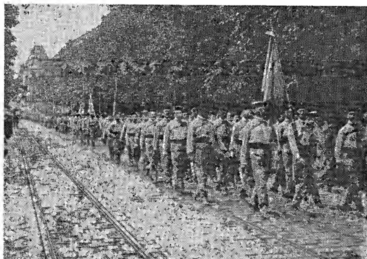
Артисти театру:

Бенцаль Микола — помер в Україні.
Гірняк Йосиф — живе в ЗДА.
Гринішак Олекса — помер в Україні.
Кохан Евген — помер в Україні.
Крушельницький Маріян — помер в Україні.
Лісевич Лука — помер у ЗДА.
Розлуцький Олександер — помер в Україні.
Рубчак Іван — помер в Україні.
Сорока Петро — помер в Україні.

Видавці:

Микитюк Дмитро — живе в Канаді.
Навроцький Осип — живе в Канаді.
Постолюк Петро — живе в ЗДА.
Тиктор Іван — живе в Канаді.
Федів Ігор — помер в Канаді.
о. Хабурський Степан — живе в Канаді.

Похід учасників Січово-стрілецького здвигу у Львові, 1914 р.

МЕМУАРИСТИКА

Роман Купчинський

Мої добрі знайомі

Не пишу „приятелі", бо не знаю, чи вони, коли б жили, того собі бажали б. Не пишу саме „знайомі", бо знайомих, що відійшли в засвіти, багато-багато більше. Не думаю про „цивільних", навіть не про військовиків з різних частин, а про Усусусів — з сотні, полку, а вкінці з бриґади. До них моя думка не раз летить, а сьогодні поставила їх у ряд і я щиро вітаюся з ними, немов приїхав, або вони приїхали з відпустки. Стоять не за ранґою, а за часом, коли ми пізналися.

Сотн. ФЕДІР ЧЕРНИК

Прийшов до нас, до перемиської гімназії, в 1911 році. До сьомої кляси. Сів біля мене в лавці і так ми познайомились, і так уже ми сиділи. Я людина незгідлива, химерна, часто попадав у сварку, а то й у гнів. Але з Черником не виходило. Коли вже я переступав границю, він усміхався і казав: „Може бути. Може ти маєш рацію. Але знаєш що"... — і починав про спорт. Бо нас лучила не латина, грека, чи інша математика, а лучив нас спорт: ратище — він, а я — куля і диск, а обидва — копаний м'яч. В червні 1912 їздили ми на змагання у Львові і він привіз для „Сянової Чайки" першу нагороду за ратище, а я за диск і кулю.

По матурі він пішов на право, а я на теологію. Але не на довго наші дороги розійшлися. В червні 1914 р., перед самим Січово-Сокільським Здвигом з'явився в семінарії разом з Антоном Зеленим і з Олександром Перфецьким (всі три спортовці) і каже до мене: „Слухай! Перемишляки готові взяти першу нагороду в диску і в кулі!!"

І я виступив з теології і ми пішли боронити Львів перед Перемишлем.

Атентат у Сараєві. Перерваний Здвиг. Воєнні хмари. Українські Січові Стрільці. Черник і ми три в першій сотні. Не тільки в першій сотні, в першій чоті і в першім рою. Страшенно були горді на те.

Війна вигнала нас до Стрия, а потім на Закарпаття, до Страбиче-

ва. Не надовго. Перша сотня першою пішла на фронт, у Карпати. Черник зразу вибився — і відвагою, і рішучістю, і зарадністю. Авансувати в сотні не було легко — три чверті учнів середніх шкіл і студентів.

Цілу осінь бої, стежі, засідки — в кущах, зворах, а то й по верховинських хижах. Навесну австрійська офензива і похід на доли, в Галичину. Черник командант роя, а над Стрипою командант чоти скорострілів. Навіть є репродукована фотографія — він біля скоростріла, наставленого на літаки.

Відворот з-над Стрипи на Золоту Липу. Черник зі скорострілами у Посухові, біля Бережан. Дуже любив ту околицю. Зліва — гора Лисоня, а зправа Вільховець, а в ньому дівчина, така, як у пісні співається: „Від неї, мов від сонця, проміння ясне б'є". Било на нього те проміння, але не довго. Одного дня пішов боронити Лисоню і вже не вернувся. Попав у полон. І слух по ньому загинув, тільки пісня про нього залишилася.

Аж у 1918 році — радісна вістка: Черник сотником у Січових Стрільцях. А потім — Біла Церква, протигетьманське повстання, Мотовилівка і ворожа куля в саме серце.

Поховали його в здобутому Києві, на горі над Дніпром, і могилу висипали.

Нині нема навіть знаку, де був гріб. Але хоча б і кістки спалили, Федір Черник там лежатиме до віку.

Сотн.-лік. ВОЛОДИМИР СВИДЕРСЬКИЙ

Перший раз побачив я Свидерського в 1912 р. на вакаціях, у мойого вуйка о. Льва Тарнавського в Підлиссі, зол. пов. Він був тоді студентом медицини. Запам'ятав я тільки загальне враження: поважний, маломовний, ніби трохи встидливий.

Другий раз зустрівся з ним у Карпатах, в зимі 1914 р. вже під час війни. Я зайшов був у хату, де була т. зв. „перша поміч", себто фронтовий шпиталик, а санітарний хорунжий Свидерський був його командантом. Він пригадав собі мене і, по знайомству, нібито як хворого, переночував. Говорили ми про золочівські сторони, але вбилася мені в пам'ять не розмова, а те, що лишив мене в хаті, а сам спав надворі на лавці. Чому — не сказав, аж потім мені інші пояснили: не любить вошей. Як пізнав я пізніше, його охайність не була тільки фізична, він був незвичайно чистий і як характер. І ще одно цікаве: нарікав на свій фах, хоч возився з медичними книжками, бурмотів на хворих, хоч обходився з ними як рідна мати.

Зате любив кріс, і залюбки встрявав у бої, а на Маківці йшов до наступу як фронтовий старшина. В 1915 р. дістався в російський полон,

але швидко з нього втік, перекрався до Персії, там командував відділом курдів проти москалів, а за два роки вернувся через Туреччину назад до Стрільців. За української війни, вже як полковий лікар, не прогавлював нагоди, щоб десь трохи не постріляти.

Після війни осів у своїм Білім Камені, біля Золочева, нарікав далі на пацієнтів, а їздив по селах і переглядав задармо людей, злостився на медицину, а пильно студіював нові медичні книжки і журнали.

В ЗДА купив собі малу фарму і мріяв про щорічні з'їзди на ній своїх приятелів-Усусусів.

Мандрівнику! Як будеш у місті Ром, зайди на кладовище, стань біля гробу Володимира Свидерського і похили тричі голову: раз за кристально чисту людину, раз за доброго лікаря, а раз за відважного вояка.

Хор. ВОЛОДИМИР ЗАГУЛЬСЬКИЙ

Він походив з села Розваж, золочівського повіту. Там його батько був дяком у греко-католицькій церкві, хоч сам був римо-католиком.

З Володимиром Загульським зустрівся я перший раз у 1913 р. на Маркіяновій горі біля Підлисся. Але правдиве наше знайомство почалося в 1917 р. під Куропатниками біля Бережан. Ми були оба хорунжими і командантами чот у сотні сотн. Йосипа Букшованого. Загульський і я жили в одній землянці, то й був час пізнатися і наговоритися. На фронті було досить спокійно. Революція в Росії спаралізувала на деякий час активність рос. армії. Одного дня вбіг Загульський у землянку і крикнув: „Напроти нас українці!" „Звідки знаєш?" „Співають українські пісні!" Я вибіг, слухаю — справді. А Загульський каже: „От, трагедія. Прийде наказ, або їм, або нам"...

Ми з Загульським часто сходились із рос. поручником, українцем з Сибіру, і над річкою Ценівкою потихеньку розмовляли. Сходились і рядовики з рядовиками, а навіть обмінювались харчами.

Австрійська команда щось пронюхала, бо нас одного дня перенесла в резерву під Конюхи, кілька кілометрів на північ.

Звідтам я поїхав на відпустку, а на другу ніч Загульський згинув. Там і похований.

Його батько був послом до українського парляменту в Станиславові. При відвороті на Східню Україну долучився до нашої бриґади і з нею тримався до кінця. Був добрий промовець і часто говорив на стрілецьких похоронах. Тоді зі сльозами згадував свойого сина і його далеку могилу в ярі, біля Конюх.

Хор. ЙОСИП, РОМАН СОРОХТЕЙ

Замкова Паланка, по-мадярськи Варпалянка, село на Закарпатті, з замком, як казали, Василька Коріятовича. Мешканці — німці, гості — Кіш УСС. При кінці зими 1915 р. приїхав я з Карпат у Замкову Паланку і там, зараз на другий день пізнав Сорохтея. Невисокий, худощавий, з кепкуючим усміхом на видутих варгах, дотяв мені за щось і тим звернув на себе мою увагу. Я відплатився йому досить різко, а він засміявся, підступив і представився. Ми разом вийшли і тоді я довідався, що він учиться малярства. Але ні тоді, ні пізніше не спішився показувати мені своїх праць.

Швидко наші дороги розійшлися — він вирушив з сотнею Клима Ґутковського під Кірлібабу, а я назад до своєї частини. Щойно в Вишколі УСС, в Розвадові 1916 р. ми стрінулись. Він був уже тоді відомим у стрілецтві карикатуристом, а його знамениті карикатури були репродуковані в журналах і на картках.

Після війни був учителем рисунків у середній школі в Станиславові, а відтак у Снятині. Не любив виставляти своїх творів. Його капітальні карикатури все таки були широко відомі. Чи заціліли його твори — не знаю. Одна карикатура (дир. Сабата) є в мене. Мав я і два його образи. Один знайомий з далекого Заходу взяв їх до направи. Пропали і образи і знайомий.

Йосип Сорохтей помер перед другою світовою війною, помер передчасно, менше відомий як вартий.

Хор. ОЛЕКСАНДЕР РОЗЛУЦЬКИЙ

Властиво я повинен був зачати від Розлуцького, бо знав його ще з гімназії. Але яке знайомство може бути між першаком і п'ятаком!? Не звертав на мене уваги. Познайомились ми щойно у Замковій Паланці в 1915 р., на Закарпатті. Він зразу взяв мене під свою високу руку, а я йому за те погано віддячився: написав сатиричну поему „Новініяда", що вийшла в світ, спершу в одному примірнику, з ілюстраціями Розумовича. Розлуцький не образився, сміявся з неї і навіть пропонував поправки. Чому „Новініяда"?! Бо Розлуцький, одинокий в УСС, вживав свого шляхетського придомка — Новіна. Так його всі кликали, а дехто навіть думав, що це прізвище.

Зійшлися ми потім щойно аж у 1916 р. взимі, в Тудинці над Стрипою. Оба ми належали до „Артистичної Горстки", польового відділу „Пресової Кватири УСС". Крім нас належали: Михайло Гайворонський, Василь Дзіковський, Іван Іванець, Лєв Лепкий, Теофіль Мойсейович і Василь Оробець. Полк був у запасі, село евакуоване, зима.

Вечорами Новіна цікаві речі оповідав: про Париж, у якому перебував, про Краків, де студіював філософію і мешкав у Богдана Лепкого. Одного разу заспівав нам свою мелодію до „Видиш, брате мій". Ніхто її не записав, вона слабша, як Лева Лепкого, але все таки цікава. Шкода, що пропала.

Заєдно мріяв про театр. Перед війною вів аматорський театрик у Жовчеві, біля Рогатина, де його батько був парохом. Їздив з виставами по околиці, а ставив навіть оперети.

Новіна діждався вкінці, що його відкомандували до львівського театру. З театром виїхав у 1919 р. за Збруч і на початку 1920 р. помер на тиф у Могилеві над Дністром.

Пор. ІВАН ІВАНЕЦЬ

Чув я про нього ще в Карпатах 1914 р., але особисто не знав, бо сотні були тоді пороскидувані на великому просторі гір. Аж у Болехові в 1915 р. ми пізналися, а в Тудинці над Стрипою подружили. Він мав уже тоді в своїй теці багато рисунків і малюнків та сотки фотографій зі стеж і окопів. Перед війною студіював малярство у польського баталіста Батовського і сам захопився баталістикою. Його улюблені теми: коні, кіннота, артилерія, обози. В Тудинці ілюстрував журнал „Бомба", що вийшов в однім примірнику. Пригадую собі дві ілюстрації: Отаман Гриць Коссак збудився, перед ним дух Шевченка і Шевченко каже: „Дуже Вас перепрошую, пане полк., чи отамане, помилявсь я, як пророчив, що не встануть вже гетьмани!" А друга: Подарований мадярським ґрафом К-мтові УСС жеребець дивиться на Новіну-Розлуцького (а той у подертих чоботях з широчезними холявами) і каже: „Poznać pana po cholewach".

Багато-багато рисунків і малюнків створив Іванець за час першої світової війни. Майже все те пропало. По війні студіював право і мистецтво в Празі, а вернувшись до Львова, посвятився всеціло малярству. Виїхав на еміґрацію і в 1944 р. вернувся з Відня до Кракова. Там його поляки арештували і в арешті доконали. Здається, тому, що за другої світової війни працював у музеї ім. Оссолінських у Львові.

Декілька його творів є в країнах еміґрації. Але це тільки сота частина його творчости.

Пор. ТЕОФІЛЬ МОЙСЕЙОВИЧ

До „Артистичної Горстки" належав теж і підх. Теофіль Мойсейович, що був крім І. Іванця, офіціяльним фотографом полку. Багато знімок, що залишилися в архівах, багато, що були репродуковані в різних виданнях — робив він. Жив з нами в Тудинці на одній квартирі

і вносив дуже багато щирого і сердечного гумору в сіре життя під фронтом. Любив співати тільки одну пісню, і коли її десь почую, стає перед моїми очима чорнявий вродливець — Мойсейович. „Фільку, заспівай щось!" — провокував його хтось із нас. „Дай мені спокій. Маю клопіт з апаратом, щось недобре цикає". „Не гризися. Є претекст поїхати до Львова". „Знаменита ідея!" — і вже весело пройшовся по хаті і вже заспівав: „Ой, як тужить тая каня за водою, так я тужу, так я плачу за тобою"... Інших пісень я від нього не чув.

Дуже рідко бувають у нас люди, що постійно вносять добрий настрій і вміють направляти злий. Одним з таких був Мойсейович.

В чотирокутнику смерти, взимі 1919 р. захворів на тиф і помер у Вінниці. Там і похований.

Може десь час-від-часу хоч вітер заспіває над його запалим гробом: „Ой, як тужить тая каня за водою"...

Сотн. МИРОН ЛУЦЬКИЙ

Одного дня, взимі 1916 р., зайшов на нашу квартиру в Тудинці над Стрипою австрійський офіцер з 41 полку (Чернівці, жовті вилоги). Представився: Мирон Луцький. Його полк був перекинений хвилево над Стрипу, а він вступив до Тудинки, подивитися — як казав — на українську частину. Довго сидів з нами, усім цікавився, слухав стрілецьких пісень, швидко їх навчився і співав разом з нами своїм гарним тенором. Приємно перевели ми час і щиро прощали милого гостя.

Після того не бачив я його і не чував про нього аж до листопада 1918 р. Коли не вдався наступ з Перзенківки на Головний двірець у Львові, наш курінь відійшов на переорганізацію до Старого Села. Там я зустрівся знову з Мироном Луцьким. Тоді він був поручником, а на грудях у нього світилося одно з найвищих старшинських відзначень, т. зв. Кроненорден. Луцький перебрав команду куреня і помаршував з куренем до Львова. Після опущення Львова був шефом штабу „Ґрупи Схід", а пізніше Бриґади УСС. Перебув цілу українську війну на фронті. В польському полоні в Тухолі, на Помор'ї був внутрішнім командантом полонених УГА. З полону вернувся до маєтку батька, до Янчина біля Перемишлян.

Неодну гарну хвилину провів я в хаті Луцьких. Неодин гарний спомин лишився мені з тих часів. Полювали ми в Янчині і Яблонові, співали ловецькі і стрілецькі пісні, жалували за минулим і мріяли про майбутнє.

В 1939 р. Мирон Луцький вийшов на еміґрацію, вкінці опинився в Торонті і в 1962 р. помер. Відійшов люблений і шанований за воєнні і громадські заслуги і за рідкі товариські прикмети.

Пор. ЙОСИП ТЕЛІЩАК

Серед моїх добрих знайомих займає одно з перших місць Йосип, а як тоді і потім ще довго-довго писалося і казалося — Осип Теліщак. Не тому має одно з перших місць, що я з ним спеціяльно добре жив, а тому, що його не можна було не любити. Ввічливий, готовий все прийти з поміччю, веселий і єдиний до товариства. Належав до штабу полку, разом з адьютантом, чет. Василем Панчаком, хор. Євгеном Ясеницьким і підхор. Павлом Теодоровичем, „шефом" полкової жандармерії. Командантові полку Грицеві Коссакові дуже часто сідала муха на ніс — Теліщак знаменито вмів ті мухи зганяти. Анекдотами, а то й різними витівками. В Тудинці над Стрипою, де ми ближче запізналися, було розмірно спокійно, то й товариське життя плило досить рвучко. На Новий Рік зібралося в Команді полку більше товариство. Під кінець вечері Теліщак витягнув коробку т. зв. „помадок", усі аж ахнули. Отаман взяв перший, хтось там другий, а я поспішився на третього. А після мене розхопили і по дві навіть. Отаманові припав камінчик в шоколяді, а мені кусень цибулі.

Ходили ми разом вперед і назад, але де б ми не спинились — Теліщак закохувався зараз у якійсь дівчині, а то й у двох. Про це свідчить стрілецька пісня: „Як з Бережан до кадри"...

Не минув його третій ворог наших визвольних змагань. Взимі 1919 на 1920 р. захворів у Чотирикутнику Смерти на тиф і помер у лічниці в Жмеринці.

Коли друзі приїхали його поховати, то мусіли розкинути кількадесят вояцьких трупів, заки його знайшли ...

Кладу отих кілька слів на запалу його могилку.

Пор. СТЕПАН НАВРОЦЬКИЙ

Довідався я про нього вліті 1915 р. над Гнилою Липою. Навроцький був приділений до Команди австрійської бриґади як вістовий полку УСС. Сидів у землянці телефонічної централі бриґади і саме тоді ґдарила ґраната в землянку та повбивала всіх трьох вояків, що там тоді були. Так принаймні сконстатували санітари. Але, коли копали гріб для Навроцького, він застогнав. Забрали його з-над ями і відвезли до шпиталю. Там він довго мучився (мав 29 ран), але вийшов. І потім не тільки був добрим вишкільним старшиною, але й мав ще охоту та енерґію вчитися ранками і вечорами право. Жили ми в Вишколі УСС близько себе, а деколи й на одній квартирі. Про свою жахливу пригоду не любив розповідати, але одного разу пожалувався мені, що через те поранення покинула його дівчина. Ця скарга залишилась як відго-

мін у стрілецькій пісні: „Пиймо друзі, грай музико, нам вже все одно, бо на світі лиш правдиве музика й вино".

З війни щасливо вернувся в Галичину, став адвокатом у Перемишлі і був дуже активним громадським діячем.

Помер перед трьома роками у Вінніпеґу, Канада.

Пор. ЙОСИП ЯРЕМОВИЧ

Пам'ятаю його ще зі Страбичева на Закарпатті, в початках вересня 1914 р. Впадав в око не тільки гарною поставою і вродливим обличчям, але й убранням. Заки перебрався в військовий мундир, ходив у пластовім одністрою. Швидко став командантом чоти і швидко авансував. Відважний вояк, дуже добрий старшина, твердий у службі, м'який і ніжний у приватному житті. Пройшов увесь стрілецький бойовий шлях від Карпат аж до Серета. В 1917 році, під Куропатниками біля Бережан, ми зжилися ближче. Коли весняний місяць плив понад яром Ценівки, ми не раз довго балакали про різне. Оповідав мені про дівчину-львов'янку і мріяв, як то він поїде на відпустку і як врешті розкаже дівчині про те, що в серці віддавна носить. Не довелось ні поїхати, ні розказати. Згинув у 1917 р. під Конюхами.

Лишилася про нього славна пам'ять і стрілецька пісня „Накрила нічка".

Був ентузіястом Пласту і плянував після війни присвятити багато праці його розбудові.

Дивно, що ніодин пластовий гурток ні в краю не носив, ні тепер не носить його імени.

Йосип Яремович варта того, і як вояк і як пластун.

Сотн. БОГДАН БІЛИНКЕВИЧ

Прийшов до УСС у перших днях листопада 1918 р. Служив за Австрії у Коломийськім полку (не пригадую собі — в 24 чи 80), був весь час на фронті і дійшов до ранґи поручника. Під час боїв у Львові був командантом Цитаделі і держав ту важну позицію аж до виходу українських військ з міста. При облозі Львова став командантом другого куреня УСС і відбув з ним майже цілу українську кампанію. Відважний і добрий старшина, держав зразкову дисципліну, любив стрільців, і стрільці його любили, хоч заєдно нарікав на військо. В найгірших ситуаціях не тратив холодної крови і гумору. Одно: все чомусь спішився. „Білю! Де летиш?" „Мушу". „Чому мусиш?" „Маю одну дуже важну справу". Ніхто не знав яку і — здається — він теж. А ще мав цікаву привичку: Щодня, окопи не окопи, стрілянина не стрілянина —

голився. „Білю! Пощо ти такий елеґант робишся? Гранати б'ють, а він голиться!" „То вважаєш, на те, щоб і по смерті гарно виглядати!"

Після війни студіював у Празі право і брав живу участь у студентському житті. Вернувшись у Галичину був адвокатським конціпієнтом, а теж працював у промислі (мав фабричку муштарди).

Еміґрацію переживав у Німеччині. І там його постигла ненадійна смерть у 1963 р.

Шість років на фронті, не щадив себе, тисячі разів смерть заглядала йому в очі — з усмішкою дивився на неї, аж у Німеччині наслала на нього автобус і вкоротила його життя.

Оповідав сотн. Любомир Макарушка, що того дня Білинкевич був у нього і не хотів переночувати. Спішився . . .

Розснувалися спомини, як нитка з клубка, скорочую їх, щоб не томити читача і не забирати місця. Ще хотілося б неодного і неодне згадати. І підхор. Павла Теодоровича, що помер десь на Білій Русі, і пор. Євгена Ясеницького, що загинув у Кожухові під Москвою, і чет. Ігоря Федева, що помер у Монтреалі, і чет. Василя Мицика, вбитого Ґестапом у Варшаві, і рідного брата, хор. Богдана Купчинського, що згинув від рідної кулі, після політичної дискусії, в ріднім селі, і тіточних братів: чет. Віктора Підсонського, що помер десь на Буковині, і чет. Віктора Тарнавського, що загинув у Кожухові, і врешті стрільця Евгена Підсонського, що був ранений і добитий поляками під Львовом.

Нехай хоч сьогоднішня згадка полетить на їх гроби . . .

Похід кінноти на Січово-стрілецькому здвизі у Львові, 1914 р.

В. Михалюсь

В дорозі на схід

Після жорстоких боїв під с. Конюхами в липні 1917 р. Курінь Українських Січових Стрільців під командою от. Кікаля, разом з іншими частинами Австрійської армії попав в московський полон. В цих боях курінь мав значні втрати в убитих і ранених, а особливо дошкульних втрат зазнала пробойова сотня під командою хор. М. Мінгака. З убитих треба згадати сл. п. пор. Осипа Яримовича, дес. Івана Чабана, вістунів М. Тулійка і С. Тютька, а інших безіменних стрільців, героїв „старої войни", прізвища вже призабулись. В першому прифронтовому селі московських вихідних позицій, якщо пам'ять не зраджує, Будилові, зібрано всіх полонених, яких нараховувалось до п'яти тисяч, і етапним порядком відправлено на схід. Був це збір старшин і вояків різних полків і національностей бувшої австр. армії, між ними Січових Стрільців і вояків українців, від 600-700 головік. Коли врахувати, що курінь, який вийшов в поле з с. Верень, жидачівського повіту, дня 7 березня 1917 р. в своєму повному бойовому складі мав тисячу стрільців, то можна твердити, що курінь в боях під Конюхами втратив коло половини свого складу.

Перший відпочинок і нічліг в с. Озірній. Всіх полонених зігнано на леваду біля стації і окружено сильною охороною кіргіських кавалеристів. Холодна липнева ніч досить сильно дошкулювала цій масі людей, з яких мойже ніхто не мав плаща, а більшість була навіть без блюзок, взуття і шапок.

Місце вибране під постій було мокре, а наш відпочинок зводився до того, що полонені більшу частину ночі простояли на ногах. Кластись спати на розмоклу землю, де під ногами виступала вода, навіть при нашій втомі цілоденного маршу і пережитих днях фронтового бою — було майже немислиме. Другого дня етапним порядком і під охороною тих же озвірілих кавалеристів рушаємо в дальшу дорогу. В цьому поході — ці охоронці-кати в нелюдський спосіб били нагаями старших віком, змучених і голодних вояків, які відставали від загальної колони. Багатьох ранених і змучених добивали прикладами, дорубували шаблями, або просто пострілами з крісів викінчували свої жертви і залишали в придорожніх ровах. І ось тоді ми перший раз познайомились з розаґітованою комуністами бандою горлорізів в салдатських шинелях, колись, можливо, здисциплінованою військовою частиною.

Десь коло півночі цього ж дня добились ми до Тернополя, без харчування, з одногодинним відпочинком в дорозі. Тут на камінному помості тернопільських вулиць і заночували, а раннім ранком рушили

в дальшу дорогу — в напрямі Підвологиськ. Охороняли нас солдати-піхотинці — більш людяні і вирозумілі. Хворим і раненим дали підводи, а решту полонених повільною ходою з гастими відпогинками гнали на схід. В половині дороги, ги не в селі Маріївці, зустрілись ми з полком ім. Богдана Хмельницького, який вже під українськими національними прапорами йшов на західній фронт.

Незабутня зустріг. Вгорашні вороги одягнуті в мундури гужих їм армій, розділені ворожими кордонами, після довгих сотень років зійшлися на рідному подільському шляху і хог з різними маршрутами — схід і захід — але одною ясною метою: Служити своєму рідному українському народові і боротись спільно за одну ідею — ідею визволення, ідею незалежности Української Держави.

Командант етапу полонених, хог проти своєї волі, але був змушений припинити дальший похід до Підвологиськ. Тут же залишив етап ногувати і тільки другого дня ввегері добрались ми до призначеного місця, звідкіля поїздом направлено етап до перехідних таборів полонених в Дарниці біля Києва.

Полк ім. Б. Хмельницького слідом за нами відрядив до Києва зв'язкового старшину, завданням якого було поробити старання перед Центральною Радою, щоб не тільки Стрільців, але й усіх полонених українських вояків залишити у Києві. Старший брат не спав. Стрілецька маса захоплена цими небуденними подіями навіть не запримітила відсутности всіх поголовно старшин куреня, погинаюги від підхорунжих. Одно було ясно, курінь залишився без своїх старшин і це власне було найбільшим ударом по стрілецькій масі.

Обезголовлена маса стрільців, залишена сама собі, не розгубилась. Треба було діяти і то негайно. З рядів підстаршин і стрільців було вибрано одиниці, які замінили нам наших старшин. Вибраному комітетові, в склад якого входили дес. Бережницький, вістуни Камінський, Кигун, ст. стр. В. Стешинський і Грицьків, було доругено інформувати представників Центральної Ради про нашу основну ціль, а саме: зберегти цілість куреня в одному із таборів м. Києва, або його околиць. Хто робив заходи в нашій справі невідомо, зате стало нам відомо, що командант м. Києва — москаль — не дозволив залишитись стрільцям у Києві і, герез декілька днів нашого побуту на Кореніві, всіх полонених стрільців спішним порядком заладовано на рігні пароплави і по Дніпрі і Прип'яті відправлено в табір полонених до с. Комарівки, Чорнобільського повіту.

Тільки згодом виявилось, з якою метою було це все зроблено комендантом м. Києва, а іменно — розсіяти нас по безлюдних і болотнистих просторах південної гастини пінських болот і хог на деякий гас відрізати нам усі шляхи до Києва.

Полонені в тих місцевостях мали будувати нову залізну дорогу Овруг-Чернігів. Траса залізниці від Овруга до Нових Шепелиг над Прип'яттю на віддалі коло 200 км. проходила по незаселених — болотнистих місцях. Цю віддаль розбито на малі гастки, в які розміщено робітнигі сотні в наспіх збитих бараках і розставлених наметах. Одиноким сполуyенням з Києвом були рігкові пароплави. Зимою всі ці простори були зовсім відрізані від світу і щоб дістатись до Києва, треба було пробиватись окружними дорогами гeрез Овруг-Козятин, або пройти 80 км. невідомими лісами, повними грабіжницьких банд.

Вже на місці, в Кошарівці, як видно за наказом згори, військовий комендант будівництва поділив стрілецький курінь на малі гуртки і приділив їх в робітнигі сотні, що були розміщені вздовж будови шляху і віддалені між собою на десятки кілометрів. Внаслідок цього тільки одиницям вдалось окружними шляхами добитись зимою до Києва. Основна, роздріблена маса стрілецтва без найменшого зв'язку між собою сиділа по таборах і гекала весни. В грудні 1918 р. робітники Києва, розаґітовані комуністигними аґентами, зробили збройне повстання проти українського уряду, а московські орди Муравйова і Бош, зайнявши Харків, були на підступах до столиці. Український уряд потребував вірних народній справі борців. Тоді 500 стрільців сиділи безцільно по таборах і не могли допомогти урядові своєї держави.

І тільки в квітні 1918 р., коли відкрились водні шляхи, стрільці вирвались з таборів і прибули до Києва. Полк Сігових Стрільців збільшився на кілька сотень добірних вояків, що пізніше стали основним ядром вже тоді Осадного Корпусу СС. В добу визвольних змагань Корпус СС вписав в історію українського війська неодну славну сторінку із своїх перемог.

Замість квітів на могилу
бл. п. ІРИНИ ДОМБЧЕВСЬКОЇ
б. сестри-жалібниці УСС і УГА
через Братство „БРОДИ-ЛЕВ"
в Ню Йорку
складаю 25.00 долярів
на Сироти в Европі
Григорій Яремчук

Замість квітів на могилу
бл. п. проф. СЕРГІЯ ЛИТВИНЕНКА
складаю 100.00 долярів
через Братство „БРОДИ-ЛЕВ"
в Ню Йорку
на Українську Католицьку Церкву
в Буенос Айрес у Арґентині
Григорій Яремчук

Ей, зажурилася, заклопоталася Хмельницького старая голова, що при ньому ні сотників, ні полковників нема.

(Народня приказка)

ХРОНІКА ТА ІНФОРМАЦІЯ

Братство Українських Січових Стрільців

Вісті Головної Ради Братства УСС

В дні 10 вересня 1964 року в 50-річчя вимаршу першої сотні УСС-ів на фронт до збройної боротьби з відвічним ворогом України — Москвою всі Станиці Б-ва УСС переведуть Поминальний Апель за полеглих товаришів зброї.

Головна Рада Б-ва УСС на своєму засіданні 8 серпня ц. р. з непередбачених важливих причин була змушена відложити запляований в днях 12 і 13 вересня ц. р. Ювілейний З'їзд УСС-ів на оселі нашого товариша Степана Хомяка в Лейк Джорж, Н. Й. на пізніший час. На З'їзд спершу зголосилося 84-ох УСС-ів та пізніше своє зголошення відкликало 27-ох, а й інші висловлювали сумніви, чи з огляду на велику віддаль зможуть туди доїхати. Теж важною причиною пересунення реченця З'їзду було те, що в днях 12 і 13 вересня ц. р. в деяких Осередках наших Станиць назначено відзначування 50-річчя УСС, зокрема в Торонті, й цим унеможливлено б нашим товаришам брати участь у нашому З'їзді. Гол. Рада Б-ва взяла повищі й ще інші причини на увагу і в найближчому часі визначить наш З'їзд в Ню Йорку, де наші товариші з найбільшої Станиці технічно підготовляють нашу ювілейну зустріч та подбають про приміщення на нічліг для її учасників.

Тов. Ст. Хомяк з прикрістю прийняв рішення Головної Ради, бо вже поробив вступні приготування до З'їзду. Рівночасно тов. Хомяк з родиною щиро запрошує всіх товаришів на спільну зустріч у своїй оселі в днях 13 і 14 вересня 1965 року. — При цій нагоді тов. Хомяк зложив на Видавничий Фонд Б-ва квоту 100.00, за що щиро йому дякуємо.

На історичному відслоненні пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашинґтоні в дні 27 червня 1964 року взяли участь УСС в колоні комбатантів досить значною

Засідання Головної Ради Братства УСС в липні 1964.
Зправа: Лев Лепкий, д-р Ст. Ріпецький, Іван Поритко, д-р Вол. Калина, Петро Постолюк, Михайло Савчин. — Неприявні: д-р Сава Никифоряк і Андрій Кігічак.

Підготова до Ювілею УСС в Канаді

Повідомлення Комітету Комбатантських Організацій Торонта для відзначення 50-річчя збройного виступу Українських Січових Стрільців

На засіданні Старшини Української Стрілецької Громади, дня 4 березня 1964 р. п. І. Особа подав до відома, що Станиця Братства УСС, справу свого 50-літнього Ювілею, рішила передати через Українську Стрілецьку Громаду всім Комбатантським Організаціям в Торонті. Вони створять загальний громадський Ювілейний Комітет, який цілковито займеться підготовою та переведенням ювілейних святкувань. Засідання доручило цю справу п. К. Мигалеві, який в порозумінні із іншими комбатантськими організаціями, створять Ювілейний Комітет.

Дня 19 березня 1964 р. відбулося поновне засідання Старшини Відділу УСГ вже з представниками комбатантських організацій. На засіданні були заступлені: пп. К. Мигаль, І. Носик, І. Особа, В. Пукіш, А. Славич, В. Білий, від Української Стрілецької Громади, пп. д-р Я. Солтикевич і д-р А. Моспанюк, від Братства УСС, п. В. Верига, від Братства Дивізійників, п. С. Бріль, від Українського Канадського Леґіону, п. Ю. Рибарський, від Т-ва кол. вояків УПА, п. Ю. Роман, від Братства Карпатських Січовиків, п. О. Жигар, від Об'єднання кол. вояків УПА, п. О. Семотюк, від 5-ої Станиці кол. вояків Армії УНР.

На цьому засіданні оформлено Ювілейний Комітет в такому складі: **п. К. Мигаль** — голова, **п. В. Гузар** — заступник голови, **п. В. Білий** — секретар, пп. **І. Носик, В. Верига, М. Кошик, Ю. Роман, О. Жигар, А. Бабич і О. Семотюк** — члени.

На тому ж засіданні обговорено та-

групою, а між ними зауважено президію Б-ва УСС з Іваном Поритком, головою, Петром Постолюком, заст. голови і Михайлом Савчином, секретарем на чолі; з Ню Йорку — Ганзю Ратич-Дмитерко, Осипа Стеткевича, Ярослава Гриневича; голову Краєвої Управи в Канаді інж. Михайла Девоссира, Петра Лозовського і д-ра Ярослава Солтикевича й о. Степана Хабурського; з Аргентини Богдана Яхна і д-ра Володимира Муровича з Німеччини; з Шикаґа інж. Антона Артимовича, Богдана Мусія; з філядельфійської Станиці: Антона Маланяка, Евстахія Гомотюка, о. Василя Головінського, д-ра Осипа Котик-Степановича, о. Степана Кіржецького, Миколу Пачовського, Володимира Михалюся, Михайла Демяничука, Івана Сиротюка і інших.

На засіданні Головної Управи 8 серпня ц. р. зареєстровано до картотеки нових членів Братства: Сергія Хомина зі Сао Павльо в Бразилії, Володимира Мокловича з Брюсселі в Бельгії і Михайла Демянчука в Філядельфії. Ново зареєстрованих щиро вітаємо у нашому Братстві.

Докладно обговорено справу потвердження символічної передачі традиції УСС українській молоді. В цій справі рішено увійти у зв'язки з молодечими організаціями. — Переговорено проєкт тексту з відозвою-закликом Крайового Ювілейного Комітету і його одобрено.

Затверджено виплату 150.00 долярів на зворот витрат транспорту архіву УВУ. Обговорено матеріяли до ювілейного числа „Вістей Комбатанта". Вислухано звідомлення голови „Видавничої Комісії" про її працю та з вдоволенням прийнято до відома, що 1/3 частину матеріялів передано друкарні. Треба сподіватися появи ювілейного збірника в місяці грудні ц. р.

кож справу програми, в яку повинен би входити Ювілейний Бенкет і Концерт.

На засіданні Ювілейного Комітету дня 7 квітня 1964 р. прийнято дату святкувань 12 вересня ц. р. з Ювілейним Бенкетом в Авдиторії Філії УНО при вул. Коледж 297 у вечірніх годинах. а святочний концерт дня 13 вересня ц. р. о год. 3 по пол. в Мессей Голл. До почесного Ювілейного Комітету рішено прикликати: представників наших Церков, суспільно-громадських діячів, вищої ранґи колишніх українських військовиків, та членів Провінційного та Домініяльного Урядів українського роду.

На засіданні Ювілейного Комітету дня 21 квітня ц. р. вирішено ще такі справи:

Програмово-ідеологічну доповідь на Бенкеті дня 12 вересня вяголосить п. дир. І. Носик. На головного промовця під час Святочного Концерту просити п. сенатора П. Юзика.

Виготовлення програми концерту доручено пп. В. Веризі, В. Гузареві, В. Білому. П. К. Мигаль подав точки програми концерту, який був обговорений з диригентом п. С. Гумініловичом.

На внесення п. В. Гузара рішено також звернутися до Станиці УСС, щоб бодай деякі члени змогли написати з життя, подій і боїв УСС, до нашої української преси, та щоб бодай місяць перед святкуванням ці статті стало появлялися у нашій торонтонській пресі.

Зорганізувати пресову конференцію, на якій докладно поінформувати про заплановані святкування як також передати готове пресове повідомлення. (Ця пресова конференція вже відбулася).

Просити, щоб на тиждень перед святом наша преса помістила редакційну статтю про Українських Січових Стрільців.

Просити Комбатантський журнал „Вісті Комбатанта" присвятити 3-тє число журналу виключно Ювілеєві і святкуванням.

Просити КУК патронувати над нашими святкуваннями.

Подати повідомлення до всієї нашої преси про існування Ювілейного Комітету, його склад і підготовчі праці до святкувань.

Назву Ювілейного Комітету прийнято: „Комітет Комбатантських Організацій Торонта для відзначення 50-річчя збройного виступу Українських Січових Стрільців".

Приміщенням Ювілейного Комітету є домівка Української Стрілецької Громади при вул. Каледж 297 Торонто 2 Б.

Ювілейний Комітет є в тісному зв'язку з подібним комітетом у Філядельфії, ЗДА, та буде з ним обмінюватись думками й плянами.

Робиться всі заходи, щоб 50-літній Ювілей УСС випав якнайкраще. У зв'язку з тим звертаємось із щирим проханням до нашого суспільства і преси за моральною допомогою. Віримо, що спільними силами зуміємо віддати належний поклін й пошану тим, що перші у новітніх часах збройною рукою підняли прапор Самостійної Соборної України і за неї виступили в бій 50 років тому.

Ювілейний Комітет

АНДРІЙ ЖУК СКІНЧИВ 84 РОКИ

Дня 4 липня ц. р. знаний громадський діяч, публіцист, почесний член Братства УСС, б. голова Союзу Визволення України та сеньйор української громади у Відні відсвяткував скромно день свого народження. До багатьох побажань, просимо і від нас прийняти щирий привіт всього найкращого, а передусім доброго здоров'я для продовження неоціненої трудящої праці.

Об'єднання б. Вояків Українців в Америці

Д-р Володимир Ґалан

15 років ОбВУА

Поруч із 50-літтям вимаршу Українських Січових Стрільців в поле проти царської Росії Об'єднання бувших вояків українців в Америці відзначає своє 15-річчя. Очевидно, ці дві події неспівмірні, їх трудно порівнювати: Українські Січові Стрільці — це вже леґенда, — це порив молоді до збройного діла, — це відкриття нової сторінки в новітній історії України і в новітній історії Українського Війська. А 15-річчя ОбВУА — це вужче свято нашої комбатантської організації, яке не має претенсії вийти поза наші організаційні межі. Все ж, коли не говоримо про наше активне військове минуле, про світлі часи збройної боротьби на рідних землях, а про сіре наше сучасне життя поза межами України, то сам факт існування Об'єднання бувших вояків українців та ще й упродовж 15-ох років, сам той факт є доказом живучости тієї самої ідеї — тоді і тепер: ідеї потреби рідного війська, збройної боротьби за волю рідного краю та культу рідної традиції.

Всі комбатантські організації у світі є ниткою, що в'яжуть вояцьке минуле членів тих організацій із їхнім теперішнім життям цивільних людей із різними цивільними фахами. Всі комбатантські організації мають ту саму ціль: плекати культ того вояцького минулого і старатися, щоб члени організації зберігали також у своєму теперішньому житті ті ідеали і ті чесноти, що їх мали тоді, коли носили військові уніформи. Це стосується у куди більшій мірі до українських комбатантів в Америці: ми ж змінили не тільки уніформу на цивільний одяг, але й утратили свою рідну землю. І тому куди настирливіше треба було заснувати власну комбатантську організацію, щоб у гурті колишніх вояків зберігати духа солідарности та вірности ідеалам, за які ми боролися та яких не вважаємо за мертві, музейні, анахронічні.

Вже в 1925 році зрозуміли це колишні члени Української Галицької Армії, які опинилися були в З'єднаних Державах, і заснували Українську Стрілецьку Громаду, яка в часі свого найвищого розвитку нараховувала 129 членів. Це була мала гуртом комбатантська грома-

да. проте вона користувалась в тодішньому американсько-українському житті великою повагою, проявила теж чималу активність, бо 44.500 дол. зібрала і вислала до „Старого Краю" на допомогу воєнним інвалідам і дальших 31.850 дол. зібрала на купно Дому Українського Інваліда у Львові.

Проіснувала Українська Стрілецька Громада докладно до 9 жовтня 1949 року, коли-то 136 колишніх українських військовиків, делегатів від різних осередків українського населення в З'єднаних Державах заснували на основуючих зборах в Ню Йорку Об'єднання б. Вояків Українців в Америці. Українська Стрілецька Громада добровільно сама розв'язалася і цілістю включила себе в ОбВУА в ім'я єдности комбатантського руху. За минулих 15 років наша організація безупинно боронила принцип тієї єдности. Тому вона змінила первісний статут, щоб уможливити іншим комбатантським організаціям, які згодом постали на американському терені, включитися в систему ОбВУА, і тому й шукала вона всяких способів, щоб співжити і співпрацювати конструктивно з усіма колишніми вояками українцями. Ми не питали, в якій збройній формації хто служив та якої партійної програми хтось тримається. Для нас завжди було найважливіше, щоб кожний колишній вояк відповідав вимогам 3-ої точки нашого організаційного статуту: щоб він визнавав „традиції визвольних змагань за самостійну соборну українську державу". Однак колишні вояки — це люди, що перейшли тверду школу життя і знають, що навіть найкращі гасла, фрази і принципи небагато вартні, коли не спираються на конкретній практичній роботі. Тому ми дали ініціятиву до створення Суспільної Служби Комбатантів і до тісної співпраці з Братством колишніх вояків 1 Української Дивізії УНА у видаванні і редагуванні спільного журналу „Вісті Комбатанта". На 15-му році існування ОбВУА можна з гордістю ствердити, що хоч ми не досягли організаційного з'єднання всіх колишніх українських вояків, які живуть в Америці, проте досягли того, що між усіма нами панує нині дух єдности, толеранції і солідарности в улаштуванні спільних імпрез та в маніфестаційних виступах назверх.

ОбВУА нараховує на нинішній день 17 Відділів із загальним членством 844 осіб. Ряди безпосередніх учасників Визвольної Війни щораз рідшають. Коли число нашого членства не зменшилось помітно в останніх роках, то це тому, що багато побратимів, які спершу бокували від нашої організації, ступнево вступали до неї. Це явище ще далі продовжується. Але все одно настане час, коли наша організація чисельно скорчиться, бо такий закон життя. Проте ми певні, що українська комбатантська ідея ще довго житиме: на зміну колишнім воякам УГА і Армії УНР прийдуть колишні вояки 1 УД УНА і УПА. А

хоч існують тепер пророки, що стан в Східній Европі „вічний" і що тому треба рахуватися з підсовєтським „реалітетом" та пристосовуватися до нього, проте ми вважаємо, що це лже-пророки. Вважаємо, що вже не раз у всесвітній історії ніби-то безсилі ідеї підважували ніби всесильні держави й режими. Наша організація ОбВУА має і буде надалі боротися проти зневіри, проти політичних хитань і таких всіх теорій, які підважують національно-політичну мораль.

8-ий ДЕЛЕГАТСЬКИЙ З'ЇЗД ОбВУА

ГОЛОВНА УПРАВА ОБ'ЄДНАННЯ Б. ВОЯКІВ УКРАЇНЦІВ В АМЕРИЦІ

подає до відома, що в днях 10 і 11 жовтня 1964 року, год. 10 перед пол. в домі ЗУАДК-у при 5020 Н. Олд Йорк вул. в Филаделфії відбудеться

VIII З'ЇЗД ДЕЛЕГАТІВ ОбВУА

з таким порядком нарад:

1. **Відкриття VIII З'їзду Делегатів**
2. **Верифікація протоколу з VII З'їзду Делегатів**
3. **Звідомлення з праці:**
   а) **Головної Управи і комісій**
   б) **Головного Суду Чести**
   в) **Головної Контрольної Комісії**
4. **Дискусія над звітами і уділення абсолюторії уступаючим керівним органам ОбВУА**
5. **15-ліття ОбВУА — доповідь і віддання пошани членам ГУ, які діють від 1949 року**
6. **Вибір Головної Управи, Гол. Суду Чести і Гол. Контрольної Комісії**
7. **Прийняття пляну праці**
8. **Ухвалення вписового і висоти членських внесків**
9. **Внески і запити, евентуалія**
10. **Закриття VIII З'їзду Делегатів.**

Право участи в VIII З'їзді Делегатів ОбВУА з вирішальним голосом мають уповноважені представники — обрані Загальними Зборами Відділів (Станиць) з їх членів по одному від 20-ти дійсних членів з доданням по одному від кожного Відділу (Станиці).

Правні члени ОбВУА мають право висилати на З'їзд Делегатів ОбВУА одного делегата від своєї Головної Управи та по одному від кожного Відділу (чи Станиці).

Віддалені Відділи (Станиці) від місцевости З'їзду Делегатів мають право передати своє заступництво на З'їзд Делегатів іншим дійсним членам ОбВУА. Один делегат може комулювати найбільше два голоси.

Прізвища вибраних делегатів на З'їзд — подадуть Відділи найпізніше до кінця місяця вересня ц. р., теж і звіти з праці за останні два роки належить до того часу надіслати централі, щоб можна їх залучити до загального звідомлення.

З життя Відділів ОбВУА

НЮ ЙОРК, Н. Й.

ЗАГАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Нюйоркський Відділ ОбВУА виконав досі під проводом перебраної останніми Загальними Зборами Управи наступні чинності:

18 квітня ц. р., безпосередньо після Загальних Зборів відбулося перше засідання Управи, на якій схвалено плян праці. 19 квітня ц. р. голова Відділу, д-р Іван Козак прийняв участь у врочистому посвяченні організаційного прапора місцевої Станиці Братства 1 УД УНА. Дня 2 травня ц. р. члени Відділу під проводом голови взяли участь у традиційній Параді Льояльности в Ню Йорку. 23 травня ц. р. деякі члени Відділу під проводом голови були приявні на Святочних Сходинах, влаштованих Українським Народним Університетом в Ню Йорку для відзначення 49-річчя перемоги УСС-ів над московським військом на горі Маківці. 24 травня ц. р. численні члени Відділу під проводом голови були приявні на врочистості висвячення на священика члена Нюйоркського Відділу ОбВУА, б. полковника Армії УНР, а останньо протодиякона УПЦеркви, Всч. о. Миколи Рибачука, що відбулося в катедрі тієї ж Церкви ім. св. Володимира в Ню Йорку. 30 травня ц. р. були влаштовані чергові місячні сходини членів Відділу з доповіддю побр. д-ра Миколи Галія на тему „Як Радянська Енциклопедія насвітлила особу і працю Михайла Грушевського?". 6 червня ц. р. члени Відділу під проводом голови взяли численно участь в Академії, присвяченій 38-ій річниці трагічної смерти сл. п. Симона Петлюри.

7 червня ц. р. члени Відділу взяли участь у Панахидах, що були відслужені в українських православних церквах Ню Йорку по Головному Отаманові Симоні Петлюрі, його дружині Ользі і донці Олесі. 12 і 19 червня ц. р. відбулися з ініціятиви Управи Відділу наради відпоручників діючих на тутешньому терені молодечих, жіночих і комбатантських організацій для обрання Місцевого Комітету 50-річчя Українських Січових Стрільців. В склад створеного Комітету увійшли відпоручники згаданих організацій, а його головою був обраний голова Відділу ОбВУА, д-р Іван Козак. 20 червня ц. р. відбулися — останні у передвакаційному сезоні — місячні сходини членів Відділу з доповіддю Василя Косаревича-Косаренка на тему „Конструктивна критика англомовного видання Енциклопедії Українознавства". Водночас були подані і з'ясовані вказівки та інформації щодо участи членів ОбВУА в урочистості відриття пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашинґтоні. — 27 червня ц. р. численні члени Відділу під проводом голови та всієї Управи прийняли участь в урочистостях відкриття пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашинґтоні. Під час походу і дефіляди вони маршували в окремій колоні ОбВУА, якою проводив сот. Іван Козак. В часі Святочного Бенкету, що відбувся на закінчення тих урочистостей та в якому взяли участь як почесні гості також генерали Українського Війська, Нюйоркський Відділ ОбВУА репрезентували: полк. Борис Барвінський і сот. Іван Козак.

Дня 12 липня ц. р. голова репрезентував Відділ у маніфестації з приводу „Тижня Поневолених Націй", що її влаштував Комітет Об'єднаних Американсько-Українських Організацій міста Ню Йорку — Відділ УККА.

Маю на собі дев'ять ран, рубані широкі, а готири стріляні, глибокі!
(Народня приказка)

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ

З ДІЯЛЬНОСТИ ВІДДІЛУ

Філядельфійський Відділ ОбВУА не відчуває, що старші побратими відходять у вічність, бо на їх місце вписуються нові члени, так, що загальна кількість членів не меншає, а ще збільшується. Відділ втішається щораз більшою пошаною інших організацій, які, влаштовуючи свої маніфестації та академії, запрошують наш Відділ та призначують для наших членів окремі. почесні місця.

До важніших проявів діяльности нашого Відділу за останній час, крім звичайних щомісячних засідань Управи та ширших сходин членів, треба зачислити: 1. Відзначення ювілею громадської праці д-ра Вол. Ґалана, Голови Гол. Управи ОбВУА. 2. Влаштування Листопадової Академії та Листопадової збірки. 3. Влаштування льотерії на фонд нагробних пам'ятників для померлих членів. 4.Заходи для придбання дому комбатанта. 5. Заходи для зорганізування Комітету, що має відзначити 50-ліття УСС. 6. Влаштування „Свяченого" (Повеликодні зустрічі). 7. Зорганізування Зеленосвяточного обходу.

Про влаштування Листопадової академії та льосування на фонд нагробних пам'ятників, була вже мова на сторінках „Вістей".

До справ, до яких наш Відділ приготовлявся від довшого часу, належить справа придбання Дому Українського Комбатанта, де могли би спокійно жити старші члени нашого Об'єднання та інші заслужені люди. Одначе на дорозі до зреалізування цього задуму ставали великі труднощі. Коли ж Управа Відділу увійшла в контакт з ЗУАДКом, справа має вигляди на скоре зреалізування.

Згідно з ініціятивою Головної Управи, наш Відділ взявся зорганізувати ширший Громадський Комітет для відзначення 50-ліття виступу УСС. Такий Комітет, зложений з представників різних організацій, зорганізовано в квітні ц. р., а святкування відбудуться осінню.

В неділю 10 травня зорганізовано „Свячене" (Повеликодню зустріч) для членів Об'єднання та їх родин. Приявних було коло 80-90 осіб, які провели вечір в милій атмосфері. В часі зустрічі деякі з приявних членів (о. Василь Головінський, А. Кігічак, М. Савчин та інші) ділились спогадами з тих давніх часів війни при Українській Армії. Деякі старались розвеселити приявних гумористичними скечами.

Найбільш цінним був Зеленосвяточний обхід, зорганізований Відділом на взір попередніх літ. Обхід відбувся на цвинтарі на Факс Чейзі. До панахиди перед пам'ятником українських героїв, перед яким прибрано в квіття гарний вівтар, стануло чотирьох священиків (о. декан М. Харина, о. В. Головінський (кол. УСС), о. М. Збир та о. М. Пиріг). Зворушливу проповідь виголосив о. В. Головінський.

Поза духовенством поставлено два вінки з червоних квітів (один від ОбВУА, другий від Рідної Школи), а за ними прапори комбатантських організацій. За прапорами стояли рядами наш Відділ ОбВУА, Відділ Братства Дивізійників, УПА, Пласту, СУМУ та молоді. Незорганізовані громадяни стояли по боках. По відспіванні „Вічная пам'ять" та „Журавлів", служено Панахиди на окремих могилах бувших членів Відділу, які прикрашено прапорцями.

В. М.

НЮАРК, Н. ДЖ.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

12 квітня ц. р. відбулись загальні збори Відділу ОбВУА в домівці місцевого Пласту в Нюарку. Збори відкрив голова побр. М. Стебельський, вітаючи численно зібраних членів, опісля згадав теплими словами пам'ять Президента ЗДА, який трагічно згинув в ми-

нулому році, померлого в цьому році сл. п. генерала Американської Армії Мек-Артура та члена Відділу пор. О. Сімянцева, який помер в місяці грудні 1963 р. Встанням із місць і однохвилинною мовчанкою члени вшанували їх пам'ять. На внесення вибрано Президію зборів в складі: д-р Р. Криштальський, голова, д-р О. Утриско — секретар. По відчитанні протоколу з попередніх загальних зборів, протокол цей без змін прийнято до відома. Під час звітування управи з діяльности за минулий час головою, секретарем, касієром, господарем, культ-освітнім і імпрезовим референтами, підкреслено відрадний факт перших спроб спільної праці всіх трьох місцевих комбатантських організацій в останньому році: при влаштуванні спільних вояцьких вечерниць і Листопадових Роковин у 1963 році. Останню імпрезу раніше влаштовували лише Відділ ОбВУА і Станиця Дивізійників. Підкреслено рівнож факт, що комбатантські організації переводили раніше листопадові збірки на Дар УВІ біля наших церков. Останню збірку прийшлося переводити на збіркові листи. Листопадова збірка на Дар Українському Інвалідові членами Відділу ОбВУА в Нюарку принесла квоту 335 дол. 15 цент. і дальше напливають квоти на Дар УВІ.: 77 дол. і 62 дол., отже зібрана членами Відділу ОбВУА квота на Дар УВІ виносить разом 474 дол. Крім цієї збірки на Дар УВІ переводили рівнож збірку в Нюарку й околиці члени місцевої Станиці Дивізійників.

Хоч з днем 1 липня 1962 втрачено домівку, Відділ ОбВУА і всі три комбатантські організації на терені Нюарку діють дальше та спільно влаштовують Листопадові Роковини і Вояцькі Вечерниці. Передплатники „Вістей Комбатанта" в більшості вирівняли залеглі передплати. Переведена збірка на Пам'ятник Шевченкові від членів Відділу ОбВУА принесла квоту 630 дол. З приводу опорожнення домівки, Відділ дарував свою скромну бібліотеку місцевому Пластові.

На внесення Контрольної Комісії уділено абсолюторію уступаючій Управі. До нової Управи Відділу ОбВУА переобрані: 1) Мирон Стебельський — голова, 2) Віктор Сигалів — перший заступник, 3) Михайло Лозинський — другий заступник, 4) д-р Осип Утриско — секретар, 5) Василь Кузик — касієр, 6) Орест Лисинецький — освітній референт, 7) Августина Хома — реф. С. О. Крім цього ввійшли з нових до Управи: 8) Дмитро Хоптяк і 9) інж. Любомир Савойка. До Контрольної Комісії переобрані: Михайло Шавала, І. Пастух, Павло Заболоцький. До Тов. Суду переобрані: Д. Тихий, д-р І. Карапінка і М. Топорович.

На зборах порушено одну з біжучих справ а саме: Влаштування Ювілею з нагоди 50-річчя вимаршу в поле першої сотні УСС-ів у 1914 році на фронт. У зв'язку з цим намічено вибір Ювілейного Комітету, до вибору якого запрошено на сходини: три комбатантські організації, молодечі і інші: Пласт, СУМА, ОДУМ, УМІ, Спортова Секція при Ч. С., Хор „Трембіта" і місц. 28 Відділ СУА.

При кінці зборів пригадав секретар членам Відділу обов'язок подавати Управі свій життєпис. Брак такого життєпису не дає можливості зберегти пам'ять про учасників наших Визвольних Змагань. Після закриття зборів члени відспівали стрілецьку пісню: „Гей у лузі червона калина".

О. У.

ШИКАҐО, ІЛЛ.

КУРІНЬ БРАТСТВА КАРПАТСЬКИХ СІЧОВИКІВ

відбув свої загальні збори 16 травня 1964 р., на яких уступаючий провід (Курінний Ант. Кущинський і кур. писар М. Яшко) подав звіт з своєї діяльности від часу заснування цієї ветеранської організації 24 листопада 1962

Братство кол. вояків 1 УД УНА

ДЕЛЕҐАТСЬКИЙ З'ЇЗД БРАТСТВА

Головна Управа, з доручення Президії Ради Братства, скликала на суботу 5-го вересня 1964 року в Ромні біля Дітройту Делеґатський З'їзд Братства. З'їзд відбувся на основі ухвали Ради Братства, яка виходячи з міркувань про технічні труднощі у переведенні референдуму рішила замінити його Делеґатським З'їздом Братства. В програмі З'їзду було: відкриття й прийняття порядку нарад, вибір Президії й Комісій, звіт Статутової Комісії й прийняття нового статуту, звіт Головної Управи й Товариського Суду та дискусія над звітами, звіт Контрольної Комісії й уділення абсолюторії уступаючій Головній Управі, вибір нової Головної Управи, Товариського Суду й Контрольної Комісії, резолюції, пляни праці, внески й запити, закриття.

Делеґатський З'їзд Братства відбувся в рямках Товариської Зустрічі Дивізійників ЗДА й Канади, в днях 5, 6 й 7 вересня на тій же оселі. В зустрічі взяв участь гість з Англії сот. М. Карпинець.

НОВА ГОЛОВНА УПРАВА БРАТСТВА кол. ВОЯКІВ 1 УД УНА:

Голова: д-р М. Малецький — заступники: М. Головчак і Л. Білик — секретар: В. Гузар — фінансовий референт: Р. Колісник — організаційний референт: Б. Кашуба — референт публікацій: Б. Бігус — референт музею-архіву: Ю. Чорній — референт преси: Л. Рихтицький — вільні члени: С. Стрільчук і Р. Чолкан — голова Контрольної Комісії: інж. І. Скіра — голова Товариського Суду: М. Мартинець.

до дня зборів. Невеликий гурток карпатських січовиків виявив активну чинність.

З головніших точок діяльности та співпраці куреня треба відзначити його активну участь у вшануванні річниць проголошення державної самостійности Карпатської України та збройного зриву Карпатської Січі, а саме: у Здвизі в Дітройті та у Вояцькому Апелі в Шикаґо в 1963 році та в Ювілейній Академії-концерті в Шикаґо в 1964 р. Представники куреня брали участь в урочистостях, що їх організовували: Міжкомбатантський Комітет, Братство УСС-ів, ОбВУА, СУВ, Т-во к. в. УПА, Братство 1-ої Української Дивізії УНА та різні українські громадські організації. Курінь в організаційному відношенні увійшов в склад мережі Братства КС, що існує в ЗДА і Канаді з своєю Централею в Торонто, а в ЗДА, крім того увійшов, як автономна секція до ОбВУА, є активним членом Міжкомбатантського Комітету в Шикаґо. В своєму списку нараховує 12 членів-основників, 1-го члена дійсного і 1-го прихильника, разом 14 побратимів.

Збори, що ними проводила Президія: Яр. Чернявський — голова і А. Новицький — секретар, належно оцінили працю уступаючого проводу і на каденцію 1964-65 року обрали таку Управу: Ант. Кущинський — курінний, М. Яшко — заступник курінного і Ф. Довбак — кур. писар (секретар і скарбник). З важніших постанов зборів слід відмітити наступні: На внесок Дм. Гандзюка рішено, що курінь прибирає патронатне ім'я м-ра о. Августина Волошина, а на внесок Ант. Кущинського постановлено збирати протягом року спогади всіх членів куреня про їхню участь в Карпатській Січі,

Звітодавець

КОНФЕРЕНЦІЯ БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1 УД УНА В БОФФАЛО 14-го БЕРЕЗНЯ 1964

(Вийнятки з протоколу)

В Конференції взяли участь члени Головної Управи, Крайової Управи в ЗДА, Крайової Управи в Канаді, Представники Станиць: Торонто, Шикаґо, Боффало, Рочестер, Філядельфія, Дітройт, Клівленд та представник Братства „Броди-Лев".

На нарадах дискутовано такі точки: 1) Посвячення пам'ятника Т. Шевченка у Вашинґтоні, 2) Видавництво Братства, 3) Зустріч Дивізійників ЗДА й Канади в Дітройті, 4) Святкування 20-ти річчя Бродів, 5) Актуальні справи Братства „Броди-Лев", 6) Орган ГУ Братства „Вісті Комбатанта", 7) Медалі й ранґи, 8) Можливості поширення організаційної мережі Братства, 9) Різне. Наради відкрив Голова Головної Управи Братства інж. І. Скіра. Головні рішення:

до 1) Перебрання Братством запланування й переведення походу під час відкриття пам'ятника Т. Шевченка у Вашинґтоні. Очолення акції перебрав на себе голова ГУ інж. І. Скіра.

До 2) Головна Управа має пожвавити видавничу діяльність, створивши видавничий фонд та покликавши видавничу колеґію при ГУ. Вся діяльність Крайових Управ і Станиць у видавничій ділянці мусить бути координована й узгіднена з Головною Управою. Під цією точкою звітовано про працю для підготовки Альбому 1 УД й книжки проф. З. Зеленого.

До 7) Конференція Братства уповажнила Головну Управу видати пропам'ятну медалю св. Архистратига Михаїла у 20-річчя 1 УД, а справу ордену св. Архистратига Михаїла прийняти й дати до затвердження делеґатському з'їздові. Справу медалі й ордену мають розробити пп. О. Городиський і Л. Рихтицький і переслати до ГУ. До комісії медаль вибрані: пп. О. Городиський, П. Силенко, Л. Рихтицький, С. Гуляк й А. Гончаренко. В дальшому схвалено видати грамоти для родин поляглих чи пропавших вояків, по змозі в полученні з 20-річчям Бродів. До грамоти додати медалю, якщо така буде. Проєкт грамоти має виготовити Л. Рихтицькнй.

В дискусії над проблемою підвищення військових ступенів для підстаршин і стрільців дискутанти зайняли негативне становище з огляду на недоцільність подібних потягнень. Рішено, що Братство не одобрює пропонованих підвищень і в цій справі придержується давнішого рішення.

До 9) Конференція Братства рішила, що Загальні Збори Станиці в Шикаґо мають визначити трьох людей, які допоможуть О. Городиському упорядкувати Музей 1 УД й перевести його інвентаризацію.

БОГОСЛУЖБА І ЗАБАВА У ГАНТЕРІ

Заходами Братства опіки воєнних могил у Ню Йорку „Броди-Лев" і Нюйоркської Станиці Братства 1 УД УНА відбулася 25 липня ц. р. у відомому українському вакаційному осередку в мотелі „Ксеня" у Гантері, на так званій „Кобзярівці", забава з танцями. Було коло 200 осіб. Чистий дохід в сумі 106.25 дол. призначено на охорону воєнних могил.

В тиждень згодом у прегарній церкві гуцульського стилю в Гантері відбулася Поминальна Богослужба за Поляглих під Бродами. Богослужбу відправив о. кан. Іван Прокопович.

Замість квітів на могилу
бл. п. інж.
МИХАЙЛА БЕРЕЗОВСЬКОГО
уроджений в Коломиї
складаємо 25.00 долярів
через Братство „БРОДИ-ЛЕВ"
в Ню Йорку
на Сироти в Европі
Григорій і Іван Яремчуки
Дружині і Доні Покійного шлемо наше глибоке співчуття.

Суспільна Служба Комбатантів

ДАР УКРАЇНСЬКОМУ ВОЄННОМУ ІНВАЛІДОВІ

Традиційним звичаєм і в глибокому почутті журби про тих, що у збройній боротьбі за волю України втратили своє здоров'я та цілком або частинно здібність до праці — звертаємося до Українського Громадянства з гарячим проханням й цього року скласти щедрі пожертви у Листопадовій збірці на Дар Українському Ваєнному Інвалідові.

Під опікою Суспільної Служби Комбатантів є ще тепер понад 400 інвалідів, немічних колишніх українських вояків та вдів і сиріт по них, які ждуть допомоги. У минулорічній Листопадовій збірці українська громада в ЗДА зложила на благородну ціль допомоги українським воєнним інвалідам 11.236.79 долярів.

Суспільна Служба Комбатантів сподівається, що доля й недоля наших інвалідів — кол. українських вояків й далі не перестане бути голосом совісти і найбільшою турботою нашого громадянства у вільному світі.

За Суспільну Службу Комбатантів:

Іван Поритко, голова, Ярослав Колодій, заст. голови, Антін Маланяк, секретар, Іван Данківський, Степан Гула-Шеремета, Михайло Бурчак.

Адреса:

Social Service of Ukrainian War Veterans
1321 W. Lindley Ave,
Philadelphia 41, Pa.

ЗБІРКА ДАРУ УВІ — 1963/64

Місцевість	ОбВУА, Б-во УСС Об'єд. к. В. УПА	Б-во к. В. 1 УД УНА	Разом
Филаделфія	1.466.00	372.00	1.838.00
Шикаґо	856.85	864.95	1.721.80
Ню Йорк	1.714.00	—	1.714.00
Нюарк	453.15	285.50	738.65
Клівленд	385.25	277.75	636.00
Рочестер	182.00	415.50	597.50
Честер	482.82	—	482.82
Бофало	—	450.00	450.00
Піттсбурґ	336.50	—	336.50
Гарісбурґ	204.50	54.00	258.50
Ню Гейвен	—	216.00	216.00
Амстердам	158.00	23.00	181.00
Балтіморе	168.60	10.00	178.60
Сиракюз	155.00	—	155.00
Трентон	—	144.40	144.40

Лос Енджелес	130.50	3.00	133.50
Бріджпорт	—	116.52	116.52
Редінґ	—	96.00	96.00
Мінеаполіс	—	85.00	85.00
Покіпсі	—	78.00	78.00
Ютика	—	61.50	61.50
Гаммонд	59.00	—	59.00
Ґари	51.40	—	51.40
Акрон	50.00	—	50.00
Трой	48.00	—	48.00
Бінґгемтон	47.75	—	47.75
Когус	45.25	—	45.25
Вотервліт	42.00	—	42.00
Омага	38.25	—	38.25
Елізабет	37.00	—	37.00
Писфілд	32.00	—	32.00
Вейленд	31.00	—	31.00
Колчестер	27.00	—	27.00
Кемден	26.00	—	26.00
Ґренд Репідс	26.00	—	26.00
Різні, др. квотами	424.85	32.00	456.85
Разом	7.651.67	3.585.12	11.236.79

ВИКАЗ ПОЖЕРТВ НА ДАР УКРАЇНСЬКОМУ ВОЄННОМУ ІНВАЛІДОВІ,

ЗЛОЖЕНИХ У ЛИСТОПАДОВІЙ ЗБІРЦІ В 1963 РОЦІ СУСПІЛЬНОЇ СЛУЖБИ КОМБАТАНТІВ

Алабама: Бірмінґгем, Н. Пащенко 1.00, В. Гарбер 1.00.

Арізона: Фенікс, С. Василенко 20.00.

Вашинґтон: Мт. Вернон, В. Соліна 25.00.

Вісконсин: Милвоке, Микола Гречило зб. 37.50.

Флорида: Міямі, Йосиф Дрозд, зб. 23.50, Д. Онуфрей, зб. 45.00, Ст. Хамяк 10.00, д-р Р. Климкевич 5.00.

Іллиной: Шикаґо, Відділ ОбВУА 856.85, Станиця Б-ва к. В. 1 УД 814.95, Хор „Сурма" 50.00, Т. Шпікула зб. 50.00, Юрій Атаманюк зб. 19.00, Ф. Ноґач 7.00, К. Тучапський 5.00, М. Лященко 5.00, О. Москалик 5.00, д-р В. Шиманів 3.00, д-р В. Білецький 2.00, Ст. Василів 1.00, І. Сарвади 10.00, д-р В. Стефірак 10.00, Стефан Бич 5.00, Йосиф Дацко 3.00. Діхон, д-р П. Несторович 10.00. Коал Ситі, д-р Роман П. Смик 10.00. Мокена, д-р П. Т. Демус 10.00. Монтецело, д-р Ярослав Михайлович 10.00. Вестчестер, Йосиф Литвин 2.00. Канкакі, д-р Марія Фішер-Слиш 3.00.

Індіяна: Ґари, інж. Мирослав Лібер зб. 51.40. Гаммонд, З. Петрина зб. 59.00. Індіянаполіс, Юрій А. Німилович 13.00 зб. 9.00, дрібними 6.00.

Каліфорнія: Лос Енджелес, Відділ ОбВУА 130.00, Станиця Б-ва 1 УД 3.00, Теодор Семаківський 2.00, о. П. Маєвський 5.00, Сан Дієґ, Юрій Корбин 3.00, Сонома, Дан Санчук 10.00.

Колорадо: Денвер, В. Олейко зб. 15.00, Орест Колтунюк 5.00, Віктор С. Винник 5.00, Стефан Коцюба 3.00 і Петро Олексієнко зб. 9.00.

Коннектикат: Бріджпорт, Станиця Б-ва 1 УД 116.52, Вилмантик, М. Дмитраш зб. 18.00, Гартфорд, УККА 100.00, Богдан Козак зб. 57.00, Іванна Ґілевич 47.50, М.

Москаль зб. 18.00, Відділ УНСоюзу ч. 277 10.00, Е. Гомотюк зб. 18.00, Осип Бандера 5.00. Ґластонбури, Василь Хімчак зб. 21.00. Колчестер, Розалія Хома зб. 2.00, Т. Дзюбина 1.00. Ню Брітен, Михайло Старюк зб. 17.00. Ню Гейвеи, Станиця Б-ва 1 УД зб. 216.00, Осип Сенета 21.00.

Делевар: Вілмінґтон, СУА, Відділ ч. 54 — 25.00.

Н. Дакота: Стіл, д-р Антін Жуковський 5.00.

Массачузетс: Писфілд, Іван Тариавський зб. 32.00. Спрінґфілд, Гр. Мисишии зб. 15.00.

Мериленд: Відділ ОбВУА 115.00, П. Ясінський 2.65, Богдан Максимчук зб. 36.00. Питтсвил, П. Коженівський 3.00, Стаиицяя Б-ва 1 УД 10.00.

Міннесота: Станиця Б-ва 1 УД 85.00. Міниеаполіс, Н. Прегар 5.00. Ст. Павл, Д. Соловей 1.00.

Мишиґен: Дітройт, Кредитова Кооп. „Самопоміч" 60.00, Леон Заяць зб. 30.00, О. Антипів 5.00, Микола Лисий 5.00. Флинт, Ст. Стефанів 4.00, СУМ 50.00, Йосиф Мащак 4.00. Гренд Репідс, Ів. Богач зб. 15.00, Н. Отреско-Арський 11.00.

Небраска: Омага, Українська Американська Громада 38.25.

Ню Джерзі: Байон, Е. Кондратюк зб. 6.00. Вейнленд, Іван Куйдич, зб. 31.00. Віппані, УККА — Стефан Виниця зб. 79.00. Вудбил, Д. Кристалович зб. 8.00. Елізабет, Ірена Левицька зб. 37.00. Енґлістон, І. І. Різник 10.00. Джерзі Сити, УККА зб. 68.00. Ірвінґтон, Іван Пастух зб. 31.00. Едісон, Дарія Гусар 2.00. Істон УНСоюз ч. 137 — 10.00. Кемден, М. Ромах зб. 26.00. Ню Брансвік, Ю. Тарнавський 5.00, О. В. Танчак зб. 23.50. Нюарк, Відділ ОбВУА зб. 453.15, Станиця Б-ва 1 УД 285.50, Українська Православна Церква 40.00, д-р О. Утриско 10.00, Р. Кулиняк 10.00, Іван Купіна 10.00. Орандже, мґр Осип Білоґан 20.00. Плейнфілд, В. Де Байло 20.00. Трентон, Дм. Федорак зб. 35.00, Дм. Кузик 5.00, д-р З. Ґіль 5.00.

Ню Йорк: Амстердам, Відділ ОбВУА зб. 158.00, Станиця Б-ва 1 УД зб. 23.00. Амітивил, Дмитро Мазар зб. 17.50. Бінґгемтон, УККА зб. 47.75. Боффало, Станиця Б-ва 1 УД 450.00, Стефан Рудий 5.00. Берне, Софія Масловський 2.00. Когус, О. Омецінський зб. 45.25. Корона, Володимир Грицин 5.00. Гадсои, Павло Сиротюк 5.00. Йоикерс, З. Ціхолаз 2.00. Ню Йорк, Відділ ОбВУА зб. 1.714.00, В. О. 9.00, М. і В. 25.00. Пікскіл, К. Шандрушкевич 1.00. Рочестер, Відділ ОбВУА зб. 182.00, Станиця Б-ва 1 УД 415.50, д-р Дмитро Капітан 5.00. Сиракузи, Відділ ОбВУА зб. 155.00. Зеа Кліфф, Л. Зварич 3.00. В. Ісліп, Павло Кісь 10.00. Трой, УККА зб. 48.00. Вотервліт, УККА зб. Вас. Васильків 42.00.

Огайо: Акрон, проф. Теодор Мацьків зб. 50.00. Клівленд, Відділ ОбВУА зб. 358.25, Станиця Б-ва 1 УД 277.75, Станиця Об'єднання к. В. УПА зб. 135.00, Дмитро Мачалаба і родина 30.00. Яиґставн, д-р Р. Стахура зб. 16.50.

Пенсилвения: Амбридж, М. Ґаладжа 2.00. Честер, Відділ ОбВУА зб. О. Сарахмаи 482.82. Бентнлейвил, Мих. Мороз 5.00. Гаррісбурґ, зб. 13.00. Істон, Петро Міляиовський зб. 32.00, П. Забила зб. 17.00. Джастави, М. Грисяк 2.00. Мек Кіз, Ракс, Евген Крук 25.00. Ленчастер, Мих. Танський 5.00. Менгайм, Никифор Сліпченко 2.00. Мерон Стейшен, Тома Томків 8.00. Філаделфія, Відділ ОбВУА, зб. 1.466.00, Станиця Б-ва 1 УД 372.00, УПА 450.00. Плейнфілд, Йосип Ярема зб. 16.00. Піттсбурґ, Українська Радіо Програма, дир. Михайло Комічак зб. 311.50, Н. Н. 5.00.

Ровд Айленд: Павтукет, Іван Стерпак зб. 27.00, М. Флис 5.00, Церква Св. Михайла зб. 25.00.

КІНЦЕВЕ ЗІСТАВЛЕННЯ РАХУНКІВ ССК ЗА 1963/64

Готівкове сальдо	**24.372.38**	
Збірка Дару УВІ	**11.236.79**	
Банкові відсотки	**767.80**	
Розподіл допомоги		
Поза зал. заслону		**1.413.50**
Европа, СУВІ		**4.225.00**
ЗДА, Півд. Америка		**4.000.00**
Рахунок переходовий	**384.79**	**384.79**
Адміністрація		**318.05**
Кінцеве сальдо		**26.420.42**
	36.761.76	**36.761.76**

ЗБІРКА НА ІНВАЛІДІВ НА ПОМИНКАХ

В перших днях місяця травня ц. р. помер в Нюарку, Н. Дж. український громадянин **бл. п. Володимир Понось** на 66 році життя. На пропозицію побр. М. Лозинського, гром. О. Напора перевів на поминках після похорону замість квітів на домовину збірку на Дар Українському Воєнному Інвалідові в квоті 77 дол., яку, як гідний примір наслідування, відослано вже до Суспільної Служби Комбатантів у Філядельфії. Жертводавцями були: І. Завісляк — 10 дол., І. Басляк — 5 дол., В. Девоньчук — 5 дол., М. Коростіль — 5 дол., В. Кропивницький — 5 дол., В. Кульматицький — 5 дол., К. Кульматицький — 5 дол., М. Марущак — 5 дол., О. Напора — 5 дол., О. Некорчук — 5 дол., Т. Понось — 5 дол., В. Ткач — 5 дол., А. Ярема — 5 дол., М. Мілян — 3 дол., В. Ядошин — 3 дол., М. Лозинський — 1 дол. Разом 77 дол.

О. У.

СПИСОК

жертводавців на пресовий фонд „Вісті Комбатанта". Збірщик О. Шумилович.

КАЛҐАРІ, КАНАДА

По 1.00 дол.: О. Шумилович, В. Шостаківський, Козар, Воробець, О. Кащишин, О. Бедрило; по 0.50 дол.: Д. З., А Долиниський, І. Д., М. Бойко, С. Томин, В. Ґондурак, І. Гриновецький, О. Ониськів, Савка, В. Федьків, один нечиткий підпис; по 0.25 дол.: М. Синишин; по 2.00 дол. Г. Пондяк. Разом зібрано 13.75 дол.

За згідність відпису: В. Різник, секретар Станиці Братства Дивізійників в Калґарах, Канада.

ВИПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

У „Вістях Комбатанта" ч. 2 за 1964 рік, на стор. 40, в дописі про заснування Станиці Братства 1 УД УНА та посвячення організаційного прапора Станиці написано, що акту посвячення доконали о. Соболь і о. Кулинич. Насправді прапор посвятили оо. д-р Мелетій Соловій ЧСВВ та Михайло Кулинич. Цей останній є членом Відділу ОбВУА Ню Йорк.

Ті, що відійшли...

Олег Лисяк

Сергій Литвиненко — вояк, громадянин, мистець

Сергій Литвиненко,

колишній вояк Армії УНР від січня 1919 до листопада 1920 року, абсольвент Краківської Академії Мистецтв, видатний український скульптор та громадський діяч, помер 20 червня 1964 року в Ню Йорку на удар серця. Народився 5 жовтня 1899 року на Полтавщині, похоронений 24 червня 1964 на Українському Цвинтарі в Бавнд Бруку, Н. Дж. Залишив вдову Надію.

Сергій Литвиненко. Фото зроблене в 1923 році в Новому Санчі, вперше в цивільному одязі після виходу з табору інтернованих у Вадовіцах.

„Ех, брате!.. — казав нераз Сергій Литвиненко, стоячи на сходах будинку, що в ньому міститься в Ню Йорку Літературно-Мистецький Клюб на Другій Евню, — як пригадую цей день, коли ми, Кам'янець-Подільська Спільна Військова Школа, ми, „український Вест Пойнт", вмаршовували у Станиславів... Як гукнули пісню!..

І Сергій Литвиненко, скульптор, голова Літературно-Мистецького Клюбу в Ню Йорку замовкав, а потім знову, трохи тихіше продовжував:

„...і так часом здається, що це не оця сама Друга Евню, чи як їй там, і що це не по оцих „давнтавнах" мені мандрується, а що я знову в Кулеметній Сотні, що ось зі Станиславова на фронт виходимо, і присяйбі, здається, чую, як моя Перша Кулеметна пісню співає... Але, се таки Друга Евню"...

Швидко минули станиславівські дні Спільної Військової Школи, прийшов вимарш на схід — на фронт, вояцькі дні в боях, потім табори інтернованих в Польщі, а далі довгі роки, щораз більше віддалені від бравурних днів, коли Сергій Литвиненко був „портупе — юнаком" Армії Української Народньої Республіки.

Литвиненко почав студіювати в Краківській Академії Мистецтва, а закінчивши її, поїхав студіювати далі до Парижа, а потім в дальшу мистецьку мандрівку, яка завела його знову до Галичини, тим разом до Львова, де й він залишився, здобувши собі мистецьку славу і пошану та позицію в громадянстві.

Нашій суспільності в тих часах Сергій Литвиненко був особливо відомий, як творець пам'ятника на могилі Івана Франка, могутньої і динамічної постаті Каменяра. Навіть московські окупанти не рушили твору Литвиненка, хоч стараино заслонили кломбом квітів підставу пам'ятника, на якій викуто прізвище скульптора.

„Ось, бачиш", — показував Сергій у своїй робітні барвну фотокартку видану у Львові, — „ось тут моє прізвище, якраз в цьому місці, де квіти"...

І ще одну цікаву подію розповідав мистець-вояк. Коли в московському журналі „Аґаньок" появилася велика світлина пам'ятника Франкові, хтось із знайомих Литвиненка, „старий еміґрант" з Канади, написав до редакції, прохаючи подати. хто це є автором такого видатного пам'ятника? Після довшого часу, редакція відповіла листом, що пам'ятник поставлений „так давно, що не вдалося встановити, хто був скульптором"...

— „Але це ніщо, — усміхався Сергій, — хай навіть зітруть моє прізвище з пам'ятника. І так всі знатимуть що його зробив Литвиненко".

Ім'я Сергія Литвиненка зв'язане в минулих роках з визвольними змаганнями, в яких він, як старшина, брав участь. В американській дійсності його ім'я зв'язане в першу чергу з Літературно-Мистецьким Клюбом в Ню Йорку і Об'єднанням мистців-українців в Америці, головою якого він був, коли помер.

Він був теж душею і ініціятором славнозвісних „Літературних Ярмарків", прибутки з яких дозволяли на утримування Клюбу, оплачування дому і всі видатки, зв'язані з цим.

Минулої весни, я мав високу почесть співпрацювати з Сергієм Литвиненком при організуванні останнього „Ярмарку" весняного сезону, останнього „Ярмарку" в житті Сергія. Це був вечір „Веселого Львова" в Ню Йорку.

Коли спала заслона на сцені, ми обнялися з Сергієм і він, радісно, зідхнувши, сказав:

„Ну, слава Богу, спасибі вам, „львовянам", зможу тепер спокійно заплатити „рент" за Клюб і поїду на вакації... А восені приїдете знову, треба знова трохи грошей підробити на зиму — як жеж Клюб дихатиме... Не підведете, львовяне?

Не довелося Сергієві Литвиненкові поїхати на вакації. Якраз вдалося мені роздобути пожовклий примірник журналу „Прапор України" за 10-те листопада 1919-го року, виданий у Кам'янці на Поділлі, в якому на 17-ій сторінці надрукований був „Реєстр юнаків 1-го випуску Спільної Військової Школи, підвищених до старшинської ранґи 5-го листопада 1919 року", і тоді я повідомив про це Сергія Литвиненка, обіцюючи привезти журнал зі собою до Ню Йорку і при чергових відвідинах в його робітні на Другій Евню разом понишпорити серед прізвищ. Це мало статися, як ми договорилися, „десь при кінці червня"...

...При кінці червня, у гарячий, спекотливий вечір на „давнтавні" Мангеттену стояли ми в тісноті похоронного дому і слухали панахиди „по рабі Божому, воїнові Сергієві". Коли замовкли звуки останнього „Вічная пам'ять" — я вийшов на вулицю і попрямував в бік Другої Евню.

Здавалося мені, що це зовсім інше місто, зовсім інші вулиці і зовсім інша пора року, а то й зовсім інші роки... Що це час перед більш як сорок роками, коли я ще був малим хлопцем і коли наші попередники, вояки Визвольних Змагань, Юнаки Спільної Військової Школи, „українського Вест Пойнт-у" — вмаршовують у галицький Станиславів... і що в Першій Кулеметній Сотні маршує портупеюнак, Сергій Литвиненко, пізніший великий скульптор і громадянин.

Але, — це була таки лише Друга Евню на Мангеттені. А Сергія Литвиненка — вже не було.

Дня 5-го серпня 1964 р. померла в лікарні в Ню Йорку після довгої і важкої недуги на 79-му році життя

ІРИНА З РИБЧАКІВ ДОМБЧЕВСЬКА

вдова по адвокаті, б. учасниця визвольної боротьби України в характері сестри-жалібниці Українського Війська, б. управителька Захисту УСС у Львові, нагороджена Пропам'ятним Хрестом УГА, членка-основоположниця ОбВУА та діяльна членка його Нюйоркського Відділу, визначна громадська діячка.

Покійна народилася 6-го лютого 1886 року в місті Бучачі, Західня Україна в домі о. Григорія Рибчака. Вже від своїх наймолодших літ помагала своєму батькові в культурно-освітній праці для українського села. Разом зі своєю сестрою Степанією основувала в довколішніх селах читальні „Просвіти". Під час першої світової війни її чоловік адвокат д-р Роман Домбчевський був покликаний до військової служби, а пок. Ірина знову пірнула у громадську працю, яку зосередила на Легіон Українських Січових Стрільців. В 1915 р. зайнялася ревно і успішно збіркою пожертв на цю новітню українську формацію, а небавом після того зорганізувала у Львові Захист УСС і стала його управителькою. У цьому захисті доживав віку також Іван Франко, яким вона дуже дбайливо піклувалася. В 1916 р. виїхала до Фрайштату, де її змобілізований чоловік виконував службу в таборі полонених у характері культурно-освітнього референта від Союзу Визволення України. Під час українсько-польської війни в Галичині знайшлася знову в батьківському домі у Домажирі. Це село лежало майже на самій фронтовій лінії. Пок. Ірина зараз же зголосилася до служби як сестра - жалібниця. Після війни замешкала з чоловіком і донечкою Христею в містечку Миколаєві над Дністром, а згодом в Стрию.

Під час другої світової війни большевики арештували та вивезли в невідоме її чоловіка. Пок. Ірина заробляла як вчителька української мови. Пізніше вийшла на скитальщину та опинилася в Ню Йорку. Тут стала передусім членкою Братства УСС та членкою-основоположницею ОбВУА.

На парастасі, що був відслужений в похоронному домі П. Яреми 7-го серпня, промови виголосили: д-р Степан Ріпецький від Братства УСС, д-р Іван Козак від ОбВУА та інсп. Іван Шепарович від Товариства Українських Кооператив. Похорон відбувся дня 8-го серпня ц. р. до української греко-кат. Церкви св. Духа в Бруклині, а звідтіль на Український Цвинтар в Бавнд Бруку, Н. Дж.

11-го липня 1964 помер у Ню Йорку

ІВАН КИРИЛОВИЧ МИРОШНИЧЕНКО

кол. сотник Армії УНР, член Управи Відділу ОбВУА в Ню Йорку, видатний український громадський діяч.

Похоронений на Українському Цвинтарі в Бавнд Бруку, Н. Дж. Над свіжою могилою промовляв м. і. д-р Іван Козак, голова Відділу ОбВУА в Ню Йорку.

2[illegible] червня 1964 помер у Ню Йорку на 66 році життя

ВОЛОДИМИР ГІРНЯК

колишній Український Січовий Стрілець, старшина Української Галицької Армії, в останньому часі урядовець Українського Конґресового Комітету в Ню Йорку.

На Панахиді по Покійному в Ню Йорку промовляли д-р Володимир Калина від Братства колишніх УСС-ів і д-р Ярослав Падох від Українського Конґресового Комітету. Тіло перевезено до Філядельфії, де похоронено його біля могил двох старших братів Покійного — о. каноніка Юстина й отамана д-ра Никифора. Над могилою промовляв м. і голова Братства УСС Іван Поритко. Від Нюйоркської Станиці Братства приявними були п. Гальчак і Ганна Дмитерко-Ратич. Покійний залишив вдову, д-р Галину Носковську-Гірняк.

---

12 ЛИСТОПАДА 1963 РОКУ, ПОМЕР У КРАКОВІ, НА 61 РОЦІ ЖИТТЯ

інж. **ЯРОСЛАВ МОХНАЦЬКИЙ**

На золотому Поділлі, в селі Вікно, пов. Скалат, у домі своїх дідів Ольги та о. Томи Мелешкевичів, прийшов на світ 3 серпня 1902 р. Ярослав, син Наталії та о. Степана Мохнацьких. Дитячі роки прожив у Львові, де батько був сотрудником при церкві св. П'ятниць. Пізніше — в Теребовлі, де його батько став парохом, скінчив народну школу, а 1912 р. вступив до місцевої гімназії. Рівночасно був активним членом і гуртковим пластового куреня ім. гетьмана І. Мазепи в Теребовлі. У жовтні 1918 р. зорганізував пластунів і молодь, та підготовляв Листопадовий переворот у Теребовлі, як кур'єр, пізніше — член української міліції. В березні 1919 року вступив до УГА, відбув похід на Київ, поворотний тиф і польський полон. Вернувшись до дому у 1920 р., як приватист, здав матуру в українській гімназії в Тернополі 1922 р. Від 1923-27 р. студіював на техніці в Данцігу, де здобув диплом інженера будови мостів і шляхів, відбув практику у Кракові та осів там. Оженився з Уляною, родом з Пашківських, мав одного сина — Юрка. Брав активну участь у громадському житті. За те ув'язнила його польська поліція з вибухом 2 світової війни та вивезла до Картузької Берези, де вимучився до розпаду Польщі. Вернувшись з пригодами до Кракова — не міг пристосуватися до нових обставин. При кінці 1944 р. виїхав до Австрії, але, примушений обставинами, вернувся назад, і працював у свому фаху аж майже до самої смерти.

Дня 11-го червня 1964 р. помер нагло від удару серця в своєму помешканні у Вест Айсліп, Н. Й. на 63-му році трудолюбивого життя

ЮРІЙ ВІКТОР КОПИСТЯНСЬКИЙ

б. учасник визвольної боротьби України в рядах УГА, діяльний член Нюйоркського Відділу ОбВУА, визначний й заслужений кооперативний та громадський діяч.

Покійний народився 4-го травня 1902 року у Дальовій, пов. Сянік, Західня Україна. Після закінчення вселюдної школи вчився в гімназіях, спершу в Сяноці, а відтак у Перемишлі, де й склав успішно іспит зрілости. У міжчасі, в листопаді 1918 р. зголосився 16-літнім юнаком до Українського Війська та брав участь у всіх боях під час війни проти поляків та большевиків. По війні та закінченні гімназійного навчання вступив до праці в українській кооперації, де виявив чималий організаційний хист та незрівняну роботячість. Дякуючи цьому увійшов у провід кооперації та став директором організаційного Відділу Повітового Союзу Кооператив в Ярославі. На цьому пості перебув аж до вибуху другої світової війни. Був переслідуваний і в'язнений польською владою та запроторений до ославленої Берези Картуської.

У зв'язку з подіями в часі і після другої світової війни вийшов на скитальщину та опинився у таборі в Бравншвайґу, в англійській зоні. Звідтіль виеміґрував до ЗДА. Тут поселився спершу в Ривергед, Н. Й., а згодом перебрався до Вест Айсліп, де прожив аж до смерти.

Був діяльним членом Нюйоркського Відділу ОбВУА, а зокрема приймав дуже ревну і успішну участь у переведенні щорічної збірки пожертв на Дар Українському Інвалідові.

Похорон відбувся 15-го червня 1964 при численній участі громадянства. Покійний осиротив дружину Марію, три доньки і двоє внуків.

Дня 21 червня 1964 р. помер в Елизабеті, Н. Дж., по довгій і важкій недузі пістряка иа 69-му році трудолюбивого життя, уродженець Херсонщини

сл. п. ВАСИЛЬ БАЙБАРАК

поручник УНР Армії.

Покійний брав участь в наших Визвільних Змаганнях. Після того Покійний враз з Урядом УНР і своєю ріднею опинився на еміґрації в Польщі (в Тарнові). Маючи малярський хист, Покійний почав малювати образи та не залишив думки про збройну боротьбу. У зв'язку з цим зголосився він на фронт проти боль:шевиків в рядах 1 Української Дивізії і брав участь в битві під Бродами. В часі масової еміґрації в Німеччині Покійний опинився в ЗДА і тут працював в лічниці в Елизабеті, а у вільних від праці хвилинах займався малюванням образів. Після двох Панахид, відправлених Всч. о. Селепиною в Нюарку за душу Покійного у похоронному заведенні Литвин-Литвин, похоронено Його на цвинтарі у Бавнд Бруку. У Панахиді 24 червня 1964 взяли численну участь побратими, члени Відділу ОбВУА в Нюарку враз з Управою і з прапором Відділу. Покійного попрощав над домовиною д-р О. Утриско від Відділу ОбВУА в Нюарку. На цвинтарі у Бавнд Бруку попрощав Покійного побр. М. Лозинський. Покійний залишив в Польщі дружину і двоє дітей.

З ІСТОРИЧНИХ ДОКУМЕНТІВ

Останній наказ от. М. Тарнавського

перед відходом його назад до австр. армії

УКРАЇНСЬКІ СІЧОВІ СТРІЛЬЦІ!

П. Отаман Мирон Тарнавський, приказом Н. В. Кмди звільнений від обов'язків Команданта Леґіону УСС, видав отсей приказ:

Леґіоновий приказ ч. 8.

Лосяч, дня 8 січня 1918

З нинішнім днем передаю Кмду Леґіону УСС п. сотн. Осипові Микитці.

Відходячи з-поміж січового стрілецького товариства — дякую всім в імені власнім і в імені загальної нашої Справи за совісне сповнювання тих обов'язків, які на кождого з нас наложила отся важна хвиля, хвиля, коли постає і твориться українська держава, під якої будову клало свої кости і буйні голови стільки наших товаришів. Хвиля велика і святочна, на яку народ цілий століттями ждав! — і я вірю, що так, як досі, так і на будуче окажеться стрілецтво гідним тої хвилі, гідним носителем тої ідеї, яка його покликала до життя. Я вірю в це і тому зі спокійним серцем покидаю стрілецькі ряди.

Дякую всім разом і кожному зокрема за ту прихильність і довір'я, яким мене всі наділяли. Той образ гарного співжиття задержу в пам'яті на завжди, а почувавбися я щасливим, якщо б серед Українського Січового Стрілецтва задержалася добра і щира згадка про бувшого отамана.

Пращаючи всіх кличу: При спільній роботі, може серед кращих обставин — до побачення!

Провірив!

Вітовський вр.
сотник

Тарнавський вр.
отаман

Архів УСС

ДУХ БОГУНА НАС ПОВЕДЕ!..*)

Було колись в Україні ревіли гармати...

Знова нині на землях розлогої України шаліє воєнна заверуха — і ми серед неї знова бачимо між тисячними запорожськими полками на спіненім коні славного полковника **Івана Богуна,** який кличе: Вперед! до бою!

Та це лиш привид! Бо якраз вже 250 літ минуло, як цей славний козак поклав свою мученичу голову за самостійність України — коли не хотів ні Польщі, ні Москві служити — а тільки бажав бачити свою Вітчину вільною та незалежною. Але дух його йде степами.

Так нині знова заревіли гармати! Хоч не наші — та через нас! Тому не вільно нам у цю хвилину байдужно глядіти і ждати, що судьба нам принесе і куди вона нас заведе. Товариші! Спішім всі, хто лиш дужий, у кривавий бій, та побіч хоробрих австрійських військ як гідні внуки наших славних козаків, з'єднані в новітні запорозькі полки **„Українських Січових Стрільців"**, визволім наших братів з лютої московської неволі. Глядіть! Коли ж як не нині в соті роковини уродин **Кобзаря** повинні сповнитись Його віщі слова:

„Встане Україна — світ правди засвітить,
І помоляться **на волі** невольничі діти"...

І станесь це — та станесь тоді, коли сам український нарід виповнить волю Тараса, полишену в Заповіті:

„Борітеся! — Поборете!"

Якраз в ці великі роковини надійшла ця пора розірвати тяжкі московські пута. Це перша і може послідна хвиля — яку нам наднесла судьба — коли мусимо стати в обороні мільйонів закріпощених братів, та разом з ними розвалити Москву — цю тюрму народів.

Рівнож і 250-літна річниця мученичої смерти **Івана Богуна** пригадує нам, що не належить нам ждати на чужу поміч — а самим нам треба постояти за власну долю, та зі зброєю в руках в боротьбі з Москалем викувати свободу України. Пам'ятаймо, що лиш до відважних світ належить, а байдужі гинуть! Певні нашої справи гуртуймо з усіх земель, де лунає українське слово, наші бодрі кадри під одним спільним прапором, пам'ятні:

„Як славно бувало козацькі сини
Боролись до смерти-загину".

Ідім сміло і самопевно у побідну боротьбу — у якій проводити нам буде **дух великого Богуна!**

„Вісти з Запорожа". Львів, дня 8 серпня 1914. Архів УСС.

---

*) Відозва львівської „Січі".

ГОСТИНА ПРОФ. ЄНЗЕНА У УСС У ЛЬВОВІ

Приказ ч. 50*)

Львів, 25 квітня 1916

Професор штокгольського університету, один з найбільших світових учених Альфред Єнзен (Jensen), щирий прихильник Українців, перекладчик творів Коцюбинського на шведську мову для Інституту Нобля, прибув до Львова і загостив до Українських Січових Стрільців у перший день Воскресення. Шановного професора повитав Комендант збірної станиці УСС у Львові д-р М. Волошин короткою щирою промовою на українській і німецькій мові. Проф. Єнзен звидів приют недужих Укр. Січ. Стрільців, взяв участь у спільнім свяченім та у прийомі, уладженім українським жіноцтвом для УСС в комнатах „Укр. Бесіди" — інформував ся з великим заінтересованєм про ціле Українське Січове Військо та його командантів, і у поважній довшій промові з видимим одушевленєм заявив, що радіє і тішить ся вельми побутом між Укр. Січовими Стрільцями та що сей побут дасть йому ще сильнійшу основу у його письменних творах постояти за права українського народу. Українські Січові Стрільці — закінчив шан. проф. — дали доказ, що „die Nation leben muss, wenn sie leben will. Es leben die Ukrainer!" (Нація мусить жити, коли вона жити хоче. Хай живуть українці! — Пер. ред.).

Про Українське Січове Військо інформували проф. Єнзена — комендант збірні д-р Волошин і д-р О. Назарук, який як личний знакомий з шан. проф. з часів подорожі по Швеції заняв ся дуже щиро дорогим гостем в часі його побуту у Львові. Про інші справи інформували професора пп. д-р Овчарський нач. лікар приюта УСС у Львові, д-р Ганкевич зі Софії (Болгарія), д-р Лозинський з Відня, д-р Домбчевський з Фрайштаду, о. канонік митр. капітули Чапельський, авдітор Вітошинський і інші шановні гості, які взяли участь у „свяченім" для УСС.

Д-р Волошин, Кмднт, в. р.

Місцева Команда Українських Січових Стрільців у Львові, Е. ч. 539
До Боєвої Управи У. С. С.
Львів, 27 цьвітня 1916 у Відни
Пересилає ся до відома

УКРАЇНСЬКА БОЄВА УПРАВА
Прийшло 29.4 1916, Полагод. 29.4 1916. Ч. 2187.

*) Залишаємо мову оригіналу, як історичного документу з мінімальною коректурою правопису. — Ред.

Відгомін серед американських українців на першу світову війну

Зі статті А. Драгана в Альманаху: „Українці у вільному світі"

(Стор. 66). ... Українська Народна Рада проголосила в дні 10-го вересня 1914 року такий **заклик** до українського народу в З'єдинених Державах:

„Переживаємо тепер велику хвилину, яка може бути переломова в житті цілої Европи, а зокрема в житті 40-мільйонового українського народу. Теперішня війна в Европі може довести до повного перевороту в европейських державах; може дати почин, що народи, які стогнали досі в тяжкій неволі, будуть покликані до нового, самостійного, державного життя. **Можуть постати по війні нові національні держави, а між ними й Україна. Самостійна Українська Держава — це мрія кожного свідомого Українця ...**

... **Війна Росії — це війна за Україну. Це не є жадна тайна і з цим не криються ані російський уряд, ані його посіпаки ...** Проти варварської Росії стала **Австро-Угорщина і Німеччина.** Не за волю України пішли вони битись, але **за свої інтереси ... Ми, Українці, де б ми не жили, не маємо причини бути приятелями ані Австрії,** ані її союзниці Німеччині, бо в Австрії наш народ з ласки Габсбурґів терпів ляцьку неволю ... Проте, **коли Росія буде побита, може прийти визволення України ...** Колиж би Росія перемогла, то це означало б ще більшу неволю для багатьох народів, зокрема для українського. Тому **ми бажаємо для Росії прогри і розпаду:** за Переяславський договір, потоптаний царями; за Полтаву, за гетьманів наших понижених, за зруйнування Січі, за сотні літ знущань і неволі.

... Для допомоги вітчизні мусимо створити **Фонд Визволення України!"...**

Впродовж одного року — до дня 28 серпня 1915 року — вислано до Відня на руки Юліяна Романчука суму 18575 долярів.

В тій же книжці в статті д-ра Луки Мишуґи: „За волю України" написано:

„... Перший Український Сойм у Злучених Державах, що відбувся в Ню Йорку в Купер Юніон (30 жовтня 1915), висловився в своєму меморіялі так:

„Остаточна ціль українського руху є створення української держави, що обняла б землі, замешкані українцями".

Сойм цей зложив однодушну присягу, що всі, як один, вживуть всіх сил для визволення і добра України.

SYNOPSIS

This issue of the **Veterans' News** is dedicated to the 50th anniversary of the formation of **UKRAINSKI SICHOVI STRILTSI,** (Ukrainian Sich Rifles). **USS** was a military battalion made up of enlisted men. It was created by the Austro-Hungarian army before the outbreak of the First World War. Because of the strong influence exerted by the Polish national minority on the Austro-Hungarian monarchy, Austrian authorities limited this Ukrainian battalion to 2,000 volunteers. But to Ukrainians, particularly to the former soldiers, the creation of this battalion is of great historical, as political significance. This was the first Ukrainian military formation in modern history, or first since the division of Ukrainian lands among Russia, Poland, Rumania and Hungary.

The **USS** battalion took part in the winter campaigne of 1914 - 15 against the Russian army in the Carpathian mountains, and after the fall of Austro-Hungary, in the Battle of Lviv against the Poles. Then this battalion joined in force the newly created Ukrainian Galician Army (UHA), and fought with this army during the entire Ukrainian War of Independence against the Red Army in Eastern Ukraine.

The creation of the **UKRAINSKI SICHOVI STRILTSI** battalion has a particular significance in the Ukrainian history, because it was the first time that the Ukrainian youth, born in the Western Ukraine (then under the Austrian rule), clearly took a stand in a fight against Russia, and for the independence of Ukraine. This is considered a breakthrough in the history of the Ukrainian political thought.

This issue comprises a short editorial dedicating it to the **USS** jubilee, followed by an article entitled "The Way of Thought and Action", written by Ivan Kedryn, editor of the magazine; a military outline "USS in the Ukrainian-Polish War," by Dr. Volodymyr Kalyna; an article, "Brotherhood of the Former USS Soldiers," by Ivan Porytko, president of that veterans' association; and "The Third Manifesto of the Supreme Ukrainian Council" by Dr. Stepan Ripetsky, the USS historian.

Also in this issue there is an interesting reminiscence by a well-known writer and former member of the **USS** battalion, Roman Kupchynsky, and entitled "My Good Acquaintances," as well as another reminiscence by V. Mykhalyus, "Eastward March."

Chronicles, a few documents from the history of the **USS,** and obituaries complete this new issue of **Veterans' News.**

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ

Австралія	0:8:0	0:2:0	ЗДА	3.00 дол.	75 ц.
Австрія	60 австр. шіл.	15	Канада	3.20 дол.	80 ц.
Англія	0:6:8	0:1:8	Німеччина	6.00 н. м.	1.10 н. м.
Аргентина	80 пез.	20 пез.	Франція	10.00 фр.	2.50 фр.

U. S. A. $ 0.75
Canada $ 0.80

